

TREBALL DE FI DE GRAU

**MEDIACIÓ, JUSTICIA RESTAURATIVA I PRÀCTIQUES
RESTAURATIVES EN SINISTRES VIALS**

Els efectes en les víctimes i el rol de l'educador social.

Autora: Paula Giménez Gutiérrez

Grau en Educació Social

Curs 2025-2026

Convocatòria Juny 2026

Tutor: Adrià Bermúdez - Àrea de Didàctica i d'Organització Educativa

AGRAÏMENTS

Aquest treball representa el final d'un camí llarg i, de vegades, incert. Un camí que no hauria estat possible sense totes les persones que, d'una manera o una altra, han format part d'ell.

En primer lloc, vull agrair profundament la generositat de totes les professionals que han dedicat el seu temps a participar en aquesta recerca. Gràcies a Yolanda Domenech, directora i psicòloga de PAT-APAT, per la seva disponibilitat i per compartir amb mi una visió del seu treball que va molt més enllà del que es pot trobar en cap document. Gràcies a Maria Eugènia Pons, advocada i mediatadora, per la seva claredat i per ajudar-me a entendre matisos conceptuals que han estat fonamentals per a aquest treball. Gràcies a les professionals del Centre ADR-ICAB per obrir-me les portes d'un projecte pilot que representa el millor exemple de mediació restaurativa en sinistres vials a Catalunya. I gràcies a Laura Duro, educadora social i psicòloga de STOP Accidentes, per confirmar-me que l'educació social ja és present en aquest àmbit, encara que no sempre amb el reconeixement que mereix.

Gràcies al meu tutor, Adrià Bermúdez, per acompanyar-me amb paciència i generositat al llarg de tot el procés.

Gràcies a la meva família, per estar sempre. Als meus amics i companys de carrera, per fer que aquests quatre anys hagin estat molt més que estudis.

Finalment, vull dedicar un agraïment especial a totes les víctimes i infractors que, amb el seu testimoni al documental Vies Restauratives de PAT-APAT, han donat vida i significat a aquest treball. Parlar del dolor no és fàcil. Parlar de la culpa, de la pèrdua, de les preguntes sense resposta i dels intents de reparació requereix una valentia que mereix ser reconeguda. Gràcies per compartir el vostre dolor perquè altres puguin aprendre d'ell. La vostra experiència és la millor justificació per continuar investigant en aquest àmbit i per creure, amb fermesa, que un altre model de justícia és possible. Un model més humà, més proper i més reparador.

RESUM

Aquest treball de fi de grau analitza la mediació, la justícia restaurativa i les pràctiques restauratives, com a resposta complementària al buit estructural que deixa el sistema judicial en els casos de sinistres vials. A través d'entrevistes semiestructurades amb professionals de PAT-APAT, ADR-ICAB i STOP Accidents, i de l'anàlisi documental, s'exploren les necessitats emocionals i simbòliques de les víctimes, els efectes dels processos restauratius en víctimes i infractors, i el rol potencial de l'educador o educadora social en aquests processos. Els resultats confirmen que les víctimes surten sistemàticament del procés judicial sense veure ateses les seves necessitats emocionals, i que les pràctiques restauratives, tant directes com indirectes, ofereixen un espai de reparació genuïna que va molt més enllà de la indemnització econòmica. Una aportació central del treball és la identificació de l'educador social com a figura amb un potencial significatiu però escassament reconegut en els processos restauratius, especialment en la preparació prèvia i el seguiment posterior.

Paraules clau: pràctiques restauratives, justícia restaurativa, mediació, sinistres vials, víctimes, educació social.

RESUMEN

Este trabajo de fin de grado analiza la mediación, justicia restaurativa y prácticas restaurativas, como respuesta complementaria al vacío estructural que deja el sistema judicial en los casos de siniestros viales. A través de entrevistas semiestructuradas con profesionales de PAT-APAT, ADR-ICAB y STOP Accidentes, y del análisis documental, se exploran las necesidades emocionales y simbólicas de las víctimas, los efectos de los procesos restaurativos en víctimas e infractores, y el rol potencial del educador o educadora social en estos procesos. Los resultados confirman que las víctimas salen sistemáticamente del proceso judicial sin ver atendidas sus necesidades emocionales, y que las prácticas restaurativas, tanto directas como indirectas, ofrecen un espacio de reparación genuina que va mucho más allá de la indemnización económica. Una aportación central del trabajo es la identificación del educador social como figura con un potencial significativo pero escasamente reconocido en los procesos restaurativos, especialmente en la preparación previa y el seguimiento posterior.

Palabras clave: prácticas restaurativas, justicia restaurativa, mediación, siniestros viales, víctimas, educación social

ABSTRACT

This undergraduate thesis examines restorative practices, mediation and restorative justice, as a complementary response to the structural gap left by the criminal justice system in road traffic accident cases. Through semi-structured interviews with professionals from PAT-APAT, ADR-ICAB, and STOP Accidentes, combined with documentary analysis, the study explores victims' emotional and symbolic needs, the effects of restorative processes on both victims and offenders, and the potential role of social educators in these processes. The findings confirm that victims consistently leave judicial proceedings without having their emotional needs met, and that restorative practices, both direct and indirect, offer a meaningful space for repair that goes beyond economic compensation. A key finding is the identification of the social educator as a professional with significant but largely unrecognized potential in restorative processes, particularly in pre-process preparation and post-process follow-up.

Keywords: restorative practices, restorative justice, mediation, road traffic accidents, victims, social education.

ÍNDEX

1. PLANTEJAMENT I JUSTIFICACIÓ DE L'ESTUDI.....	1
2. OBJECTIUS.....	2
3. MARC TEÒRIC.....	4
3.1. La sinistralitat viària i el seu impacte.....	4
3.1.1. Dades de sinistralitat a Espanya i Catalunya.....	4
3.1.2. Impacte personal i social dels sinistres de trànsit.....	4
3.2. Tres conceptes clau: mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives....	5
3.2.1. La mediació: concepte i principis.....	5
3.2.2. Justícia restaurativa: Fonaments i model.....	6
3.2.3. Pràctiques restauratives: diversitat i flexibilitat.....	6
3.2.4. Relacions i confusió terminològica entre els tres conceptes.....	7
3.3. Pràctiques restauratives en sinistres vials.....	8
3.3.1. Particularitats dels conflictes derivats de sinistres vials.....	8
3.3.2. Marc legal i situació actual a Espanya i Catalunya.....	8
3.3.3. Iniciatives i entitats.....	9
3.4. Efectes en les víctimes de sinistres vials.....	10
3.4.1. Necessitats emocionals i simbòliques de les víctimes.....	10
3.4.2. Beneficis i riscos de les pràctiques restauratives.....	10
4. METODOLOGIA.....	13
4.1. Tipus de recerca i disseny metodològic.....	13
4.2. Població i mostra.....	13
4.3. Tècniques i instruments de recollida de dades.....	14
4.4. Procés de recollida de dades.....	15
4.5. Anàlisi de dades.....	15
4.6. Consideracions ètiques.....	16
5. RESULTATS.....	17
5.1. La distinció conceptual entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives: perspectives professionals (DC).....	17
5.2. Necessitats de les víctimes i limitacions del sistema judicial (NV).....	19
5.3. Els efectes de les pràctiques restauratives en les víctimes (EPR).....	20
5.4. Perspectiva dels infractors en processos restauratius (PI).....	21
5.5. El rol potencial de l'educador o educadora social en mediació i processos restauratius (RES).....	23
6. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS I LIMITACIONS.....	25
6.1. Discussió dels resultats en relació amb el marc teòric.....	25
6.2. Limitacions de l'estudi.....	28
6.3. Contribució al camp de l'educació social i implicacions professionals.....	29
7. CONCLUSIONS.....	30

1. PLANTEJAMENT I JUSTIFICACIÓ DE L'ESTUDI

Els accidents de trànsit constitueixen el que el Secretari General de l'ONU, António Guterres, ha qualificat "l'epidèmia silenciosa i ambulant" (Martí Soler, 2025). A escala mundial, cada any 1,3 milions de persones moren a causa d'un sinistre de trànsit, i altres 50 milions queden ferides de gravetat (WHO, 2018). A Espanya, l'any 2025 va finalitzar amb 1.119 persones mortes en vies interurbanes (DGT, 2026a), i del total de delictes comesos el 2022, la quarta part corresponen a delictes contra la seguretat vial (Consell General del Poder Judicial, 2022).

Més enllà de les xifres, el que aquest treball vol posar en evidència és el buit que existeix entre el que el sistema judicial ofereix a les víctimes i el que aquestes realment necessiten. Quan es produeix un sinistre greu, s'activa automàticament el procés penal: jutjat, advocats, asseguradores, sentència i indemnització. Però les víctimes expliquen una experiència molt diferent: surten del judici sense saber per què va passar l'accident, sense que ningú els hagi demanat perdó i sense haver pogut explicar com ha canviat la seva vida. Se senten un número més en un expedient (Sampedro-Arrubla, 2010; Martí Soler, 2025). No són les úniques, els infractors, sovint carregats d'un sentiment de culpa que la sentència no resol, tampoc troben en el sistema judicial un espai per responsabilitzar-se de manera genuïna i iniciar un procés de reparació real.

És en aquest doble buit on la mediació i altres pràctiques restauratives troben el seu sentit. Quan s'apliquen adequadament, les pràctiques restauratives permeten a les persones afectades expressar-se, ser escoltades, obtenir respostes i iniciar un procés de reparació que va molt més enllà de la indemnització econòmica. Les víctimes recuperen el protagonisme que el procés judicial els havia tret, els infractors poden assumir una responsabilitat activa i genuïna i el conflicte, en lloc de tancar-se amb una sentència freda, es resol d'una manera més humana i més reparadora. A Catalunya, entitats com PAT-APAT i ADR-ICAB han desenvolupat iniciatives pioneres en aquest àmbit que constitueixen el principal referent empíric d'aquest treball.

La mediació i les pràctiques restauratives constitueixen un àmbit encara poc estudiat a Espanya, i la seva implementació en sinistres vials és fins ara molt minoritària. Aquest treball té com a objectiu principal conèixer quins són els efectes de la mediació i altres pràctiques restauratives en les víctimes de sinistres vials i quin rol pot exercir l'educador social en aquests processos. Per poder fer-ho amb rigor, però, és necessari partir d'una clarificació conceptual sòlida. Termes com justícia restaurativa, pràctiques restauratives i mediació sovint s'utilitzen de manera imprecisa o intercanviable, i sense tenir clar què significa cadascun és impossible analitzar adequadament què fan entitats com PAT-APAT i ADR-ICAB, en quin marc situen la seva intervenció i quin impacte real tenen sobre les persones afectades. La clarificació conceptual, per tant, no és el focus d'aquest treball sinó la base que el sustenta.

2. OBJECTIUS

Aquest treball parteix d'un disseny de recerca que ha hagut d'adaptar-se progressivament a les possibilitats reals d'accés al camp. El disseny original contemplava un accés més ampli als informants, incloent-hi víctimes i infractors directes d'accidents que haguessin participat en processos restauratius. Les limitacions d'accés van fer necessària una adaptació del disseny, mantenint els objectius de fons però ajustant les fonts d'informació i els instruments als informants als quals s'ha pogut accedir. Aquesta adaptació no respon a una manca de voluntat investigadora sinó a factors externs al control de la investigadora. A continuació es presenten els objectius plantejats en un inici;

Objectiu General

Analitzar la mediació com a mecanisme alternatiu de resolució de conflictes en accidents de trànsit, avaluant el seu potencial per atendre les necessitats de víctimes i infractors que el sistema de justícia penal tradicional no satisfà adequadament.

Objectius específics

OE1. Identificar les funcions, habilitats i àrees d'intervenció de l'educador social en processos de mediació amb víctimes d'accidents de trànsit, incloent l'acompanyament emocional, el suport en la reconstrucció narrativa i la facilitació de la reintegració social.

OE2. Analitzar les necessitats emocionals, simbòliques i relacionals de les víctimes d'accidents de trànsit i la percepció sobre l'atenció rebuda en el marc del sistema de justícia penal tradicional.

OE3. Explorar les percepcions i valoracions de les víctimes d'accidents de trànsit sobre els efectes de la seva participació en processos de mediació, especialment en relació amb la gestió emocional, el dol i la reconstrucció del sentit de l'experiència viscuda.

OE4. Examinar la influència dels processos de mediació en la percepció de responsabilitat de l'infractor i en la comprensió del dany causat a la víctima i a la comunitat.

OE5. Identificar els elements clau del procés de mediació que contribueixen a la reparació emocional de les víctimes i a la transformació del conflicte derivat dels accidents de trànsit.

El detall de les fonts d'informació, instruments i indicadors del disseny original es recull a l'[Annex 1](#).

A més de les limitacions d'accés al camp, el procés de recerca va evidenciar una qüestió conceptual rellevant. La mediació, tot i ser el punt de partida d'aquest treball, no pot entendre's de manera aïllada en el context dels sinistres vials. La mediació és una pràctica

amb un objectiu molt concret, arribar a acords entre les parts. Per comprendre adequadament les necessitats de les víctimes i els efectes dels processos de reparació, cal situar la mediació dins les pràctiques restauratives, un conjunt de metodologies que comparteixen l'objectiu de reparar el dany i restaurar les persones afectades, i on la mediació ocupa un paper rellevant però no exclusiu. Sense aquest marc, l'anàlisi quedaria incomplet i descontextualitzat. Per aquesta raó, els objectius adaptats amplien el focus cap a les pràctiques restauratives en sentit ampli, mantenint la mediació com a eix central però donant-li el context que necessita per ser compresa en tota la seva dimensió.

Tenint en compte aquests condicionants conceptuals i de treball de camp, es va procedir a una adaptació del disseny i dels objectius de la recerca que es concreta en els següents punts.

Objectiu general. Analitzar la mediació i altres pràctiques restauratives com a mecanisme alternatiu de resolució de conflictes en accidents de trànsit, avaluant el seu potencial per atendre les necessitats de víctimes i infractors que el sistema de justícia penal tradicional no satisfà adequadament.

OE1. Analitzar les diferències conceptuals entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives en el context dels sinistres vials, identificant com s'utilitzen i apliquen els professionals.

OE2. Descriure les necessitats emocionals, simbòliques i relacionals de les víctimes i la percepció sobre l'atenció rebuda en el marc del sistema de justícia penal tradicional.

OE3. Explorar els efectes de les pràctiques restauratives en les víctimes d'accidents de trànsit, a través de les percepcions dels professionals que les acompanyen i de les pròpies víctimes.

OE4. Conèixer la perspectiva dels infractors en processos restauratius en sinistres vials.

OE5. Identificar el rol potencial de l'educador o educadora social en processos restauratius en sinistres vials.

El detall de les fonts d'informació, instruments i indicadors del disseny adaptat es recull a l'Annex 2.

3. MARC TEÒRIC

3.1. La sinistralitat viària i el seu impacte

Per comprendre per què la mediació i les pràctiques restauratives representen una resposta necessària en l'àmbit dels sinistres vials, cal partir d'una doble realitat: la magnitud del fenomen i el buit que el sistema judicial deixa en les persones afectades.

Cal fer una precisió terminològica rellevant; en l'àmbit tècnic i jurídic s'utilitza preferentment el terme *sinistre vial* en lloc d'*accident de trànsit*, ja que aquest últim porta implícita la idea de casualitat o inevitabilitat. En més del 90% dels casos hi intervé el factor humà per distraccions, excés de velocitat o consum de drogues (P(A)T, 2025). Al llarg d'aquest treball s'utilitza preferentment el terme *sinistre vial*, tot i que és manté *accident de trànsit* quan és el més estès en la literatura acadèmica citada.

3.1.1. Dades de sinistralitat a Espanya i Catalunya

A les vies interurbanes espanyoles, l'any 2025 es van registrar 1.028 sinistres mortals, amb 1.119 persones mortes i 4.936 ferides hospitalitzades, una mitjana de tres morts i catorze ferits hospitalitzats cada dia (DGT, 2026a). El 2025 va ser el segon any amb la mortalitat viària més baixa des de 1960 i els col·lectius vulnerables com vianants, ciclistes o motoristes, van concentrar el 40% de les víctimes mortals (DGT, 2026b). Catalunya va ser la segona comunitat amb més víctimes, 144 persones mortes (13% del total estatal). Des d'una perspectiva jurídica, els delictes contra la seguretat vial van representar gairebé la quarta part del total de delictes comesos a Espanya el 2022 (CGPJ, 2022).

3.1.2. Impacte personal i social dels sinistres de trànsit

Les conseqüències dels accidents de trànsit van molt més enllà de les lesions físiques: el 70% dels ferits greus pateix seqüeles físiques permanents, però les seqüeles psicològiques reben sistemàticament menys atenció (Tortosa, 2020). Les conseqüències es propaguen en cercles concèntrics: primer la víctima directa, després els familiars, i finalment la comunitat. Un 36,8% de les víctimes perd la seva feina i el 28% veu deteriorades les seves relacions socials (Instituto Opinómetro, 2016, citat a Tortosa, 2020). El 73,6% no està d'acord amb les mesures legals adoptades contra el causant, i el 94,3% considera que l'accident era evitable (Tortosa, 2020), generant sentiments de ràbia i impotència que la via judicial convencional difícilment pot canalitzar de manera satisfactòria.

3.2. Tres conceptes clau: mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives.

Els accidents de trànsit generen conflictes complexos que el sistema judicial convencional no resol adequadament. Per comprendre quines alternatives existeixen, cal partir d'una distinció clara entre tres conceptes que sovint es confonen: mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives. La mediació és l'eina central d'aquest treball, però el seu potencial real només es comprèn quan se la situa dins del marc més ampli de les pràctiques restauratives. Són aquestes, en el seu conjunt, les que ofereixen una resposta genuïna a les necessitats que el procés judicial no pot atendre. Els tres conceptes responen a lògiques diferents, i la seva distinció és fonamental per entendre les iniciatives existents a Catalunya i les possibilitats reals d'intervenció en aquest àmbit.

3.2.1. La mediació: concepte i principis

La mediació és un procediment de resolució de conflictes on una tercera persona neutral que facilita el diàleg entre les parts enfrontades, amb l'objectiu d'arribar a un resultat mútuament acceptable (Highton i Álvarez, 1998). A diferència de l'arbitratge o el procés judicial, el mediador no imposa una decisió sinó que ajuda les parts a explorar solucions.

El seu desenvolupament contemporani s'associa al moviment ADR (Alternative Dispute Resolution) als Estats Units. A Espanya les primeres experiències van aparèixer als anys vuitanta i Catalunya va ser pionera en la regulació legal amb la Llei 1/2001, que va reconèixer l'educació social com una de les cinc professions habilitades per exercir la mediació.

Els principis de la mediació que constitueixen l'eix vertebrador de la institució i determinen com es configura i desenvolupa el procés (García Villaluenga, 2010) són:

- **Voluntarietat:** El principi rector per excel·lència, que distingeix la mediació dels processos heterocompositius com el judici més íntim.
- **Imparcialitat:** Obliga el mediador a garantir l'equilibri de les parts i la igualtat al llarg de tot el procés, actuant sense designi anticipat a favor o en contra de cap de les parts.
- **Neutralitat:** Respecte del mediador vers l'autonomia de les parts per gestionar les seves disputes.
- **Confidencialitat:** Permet generar l'espai de confiança necessari perquè les parts defineixin els seus interessos i puguin arribar a acords.

Cal distingir, però, entre dos tipus de mediació. La mediació convencional té com a objectiu únic arribar a un acord, generalment econòmic, sense que hi hagi necessàriament una dimensió reparadora. La mediació amb vocació

restaurativa va més enllà, busca acords de reconeixement, de no repetició o relacionals, i ofereix un espai on la víctima pot expressar el dany i l'infractor pot assumir una responsabilitat real. En aquest segon cas, la mediació s'emmarca dins de les pràctiques restauratives. La diferència no rau en la tècnica sinó en l'objectiu amb què es fa (Mazo Álvarez, 2013).

3.2.2. Justícia restaurativa: Fonaments i model

La justícia restaurativa constitueix un paradigma de resolució de conflictes que respon a les limitacions del model punitiu tradicional. Les seves arrels es troben a les comunitats indígenes, on la reparació del dany i la reconciliació es centren en la cohesió social (Martínez Sánchez, 2015; Rodríguez Giménez, 2024). Les Nacions Unides la defineixen com una resposta evolucionada al crim que respecta la dignitat de cada persona, construeix comprensió i promou harmonia social a través de la sanació de les víctimes, els ofensors i la comunitat (Domingo de la Fuente, 2017).

Justícia restaurativa no equival a mediació, ni tampoc a reconciliació ni perdó. A diferència de la mediació, requereix que hi hagi un delicte o infracció penal i ha de concebre's, en el context espanyol actual, com a mecanisme complementari i no substitutiu del procés penal. A més, no requereix d'arribar a un acord entre les parts. Els seus principis operatius fonamentals són la voluntarietat, la confidencialitat, la imparcialitat del facilitador i la reparació de les parts entesa en sentit ampli: emocional i simbòlica, no sols econòmica (Domingo de la Fuente, 2022).

Per últim, en l'actualitat acostumem a parlar únicament de la justícia retributiva. En el marc d'aquest treball, és important comprendre quines són les diferències entre la justícia retributiva i la restaurativa. Per clarificar aquestes diferències, vegeu l'[Annex 9](#).

3.2.3. Pràctiques restauratives: diversitat i flexibilitat

Les pràctiques restauratives constitueixen el concepte més ampli dels tres. No requereixen que hi hagi un delicte i poden aplicar-se en qualsevol àmbit on existeixi un dany o conflicte que calgui reparar. La justícia restaurativa és una pràctica restaurativa, però les pràctiques restauratives van més enllà (Rodríguez Giménez, 2024).

El criteri que defineix si una pràctica és restaurativa és l'objectiu. És restaurativa quan busca la reparació del dany i la restauració de les persones afectades. Per tant, no tota mediació és una pràctica restaurativa. La mediació amb objectiu únicament econòmic no ho és. En canvi, la mediació que busca

acords de reconeixement, de no repetició o relacionals sí que s'emmarca dins de les pràctiques restauratives.

Les principals pràctiques són (Rodríguez Giménez, 2024) son:

- **Justícia restaurativa:** Entre víctima i infractor quan hi ha un delictes. L'objectiu és la sanació. No hi ha acord formal.
- **Mediació amb vocació restaurativa:** Busca acords de reconeixement, no repetició o relacionals. Hi ha acord formal però la dimensió humana és central.
- **Conferències restauratives:** Inclouen familiars i comunitat, afavorint la responsabilització sense estigmatitzar (Braithwaite, avergonyiment reintegrador).
- **Cercles restauratius:** Espai igualitari que pot convocar persones sense relació directa. En sinistres vials té funció pedagògica i preventiva.
- **Panels de víctimes:** Víctimes expliquen l'impacte a infractors sense relació directa. En sinistres vials s'apliquen als cursos de recuperació de punts.

Totes les pràctiques comparteixen un nucli comú, posar les persones afectades al centre de la resposta al delictes i treballar per la reparació del dany des d'una lògica constructiva.

3.2.4. **Relacions i confusió terminològica entre els tres conceptes.**

En la pràctica, els límits sovint es difuminen. Si no hi ha una clara clarificació conceptual, es pot produir una confusió terminològica que té conseqüències pràctiques directes: dificulta la implementació d'aquests mecanismes, genera expectatives inadequades en les persones participants i invisibilitza el potencial real de la mediació com a eina de reparació en sinistres vials.

	Mediació	Justicia Restaurativa	Pràctiques restauratives
Cal que hi hagi delictes?	No	Si	No
Objectiu principal	Acord entre les parts	Reparació del dany	Restauració de relacions
Si no hi ha acord	Procés incomplet	Pot tenir èxit igualment	Pot tenir èxit igualment
Àmbit d'aplicació	Qualsevol conflicte excepte	Delictes i infraccions	Qualsevol àmbit

	els que exclou la llei	penals	
--	------------------------	--------	--

Nota. Relació i confusió terminològica entre conceptes. Elaboració pròpia

3.3. Pràctiques restauratives en sinistres vials

3.3.1. Particularitats dels conflictes derivats de sinistres vials

Els conflictes derivats de sinistres de trànsit presenten característiques pròpies que els fan especialment adients, i exigents, per a les pràctiques restauratives com:

La involuntarietat del dany, on la majoria de sinistres vials no responen a una voluntat de fer mal sinó a decisions negligents o imprudents (Martí Soler, 2025). Per a la víctima, aquesta involuntarietat no elimina el dolor però sovint complica el procés emocional. Per a l'infractor, genera un patiment propi que el sistema judicial no reconeix.

L'estructura triangular del conflicte on la companyia asseguradora centra la resposta quasi exclusivament en la dimensió econòmica, deixant sense atendre la dimensió emocional i relacional (Parrilla et al., 2017).

La multidimensionalitat del dany que inclou seqüeles físiques, psicològiques, econòmiques, laborals i relacionals, i una dimensió existencial que alguns autors descriuen com una ruptura biogràfica (Tortosa, 2020).

Per últim, el buit emocional i relacional del sistema judicial. Els procediments penals poden allargar-se durant anys, interferint directament en el procés de dol de les víctimes (Martí Soler, 2025).

3.3.2. Marc legal i situació actual a Espanya i Catalunya

Les pràctiques restauratives en l'àmbit penal no disposen, ni a Espanya ni a Catalunya, d'una regulació específica i sistemàtica.

A Espanya, la Llei 4/2015 de l'Estatut de la víctima del delictes reconeix el dret a accedir a serveis de justícia restaurativa (art. 15), però el principi de legalitat penal obliga a concebre-la com a mecanisme complementari i no substitutiu del procés penal (Ayllón García, 2019).

Catalunya és el territori amb la trajectòria més consolidada. El 2024 es van finalitzar 2.939 processos restauratius, un increment del 23,58% respecte a l'any anterior (DJQD, 2025). Significativament, el tipus d'acord més freqüent va ser el relacional (868 casos) i el moral (683 casos), molt per davant de

l'econòmic (284 casos), cosa que confirma que les parts valoren especialment la dimensió humana del procés. La Generalitat va aprovar el gener de 2024 l'Estratègia de justícia restaurativa 2030, que preveu l'elaboració d'una llei catalana per al període 2026-2027 (Departament de Justícia, Drets i Memòria, 2024).

Malgrat aquest avenç, en l'àmbit específic dels sinistres vials el buit normatiu és especialment pronunciat ja que cap dels articles del Codi Penal fa referència explícita a les pràctiques restauratives, i les víctimes i infractors rarament en reben informació (Martí Soler, 2025).

3.3.3. Iniciatives i entitats

L'atenció a les víctimes d'accidents de trànsit a Espanya es recolza en un teixit associatiu ampli reconegut per la DGT (2025), que inclou entitats com STOP Accidentes, AELD o l'Associació DIA. Totes tres ofereixen suport psicològic, assessoria jurídica i orientació social, però el seu model se centra en la reparació econòmica i l'acompanyament individual, sense preveure espais de diàleg entre les parts afectades.

En contrast, dues entitats catalanes han apostat explícitament per incorporar metodologies restauratives i constitueixen el principal referent empíric d'aquest treball.

PAT-APAT (Prevenió d'Accidents de Trànsit – Ajuda Post-Accident de Trànsit) treballa amb pràctiques restauratives de caràcter indirecte: les trobades no es produeixen necessàriament entre la víctima i infractor concret, sinó entre persones afectades per fets similars. Realitzen activitats com: l'acompanyament integral a víctimes, cercles restauratius en centres penitenciaris i la participació de víctimes com a testimonis en cursos de recuperació de punts. A més, col·laboren amb la Càtedra d'Ètica Aplicada de la Universitat Ramon Llull (Càtedra Ethos – Universitat Ramon Llull & P(A)T, 2025) i han produït el documental *Vies Restauratives* (P(A)T, 2025).

ADR-ICAB, el Centre de Mediació del Col·legi d'Advocacia de Barcelona, va implementar entre 2024 i 2025 un programa pilot de mediació directa en el marc de la justícia, en col·laboració amb la Guàrdia Urbana de Barcelona. El programa va ser reconegut pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya com la millor iniciativa en mediació de 2025 (Torras, citat a ElNacional.cat, 2025). Actualment el pilot ha finalitzat, però diverses administracions estan valorant com implementar serveis similars de manera estable.

3.4. Efectes en les víctimes de sinistres vials

3.4.1. Necessitats emocionals i simbòliques de les víctimes

Les seqüeles psicològiques dels sinistres vials generen unes necessitats emocionals i simbòliques específiques que el sistema judicial i el sanitari rarament atenen. L'estudi de la Càtedra d'Ètica Aplicada de la Universitat Ramon Llull en col·laboració amb PAT-APAT identifica quatre grans necessitats de les víctimes (Càtedra Ethos – Universitat Ramon Llull & P(A)T, 2025): Ser tractades com a persones i no com a expedients, reconstruir les relacions familiars i de l'entorn proper, que el viscut no torni a passar i perdonar, no com a obligació sinó com a necessitat personal per poder seguir endavant. Martí Soler (2025) també identifica altres necessitats: comprendre el que va passar, ser escoltades i reconegudes en el seu patiment, i rebre alguna forma de reconeixement per part de la persona responsable.

3.4.2. Beneficis i riscos de les pràctiques restauratives

El benefici més àmpliament documentat és l'augment de la satisfacció de les víctimes respecte al procés i als seus resultats, ser escoltades, rebre informació sobre el que va passar, obtenir un reconeixement explícit del dany sofert i recuperar una certa sensació de control (Sampedro-Arrubla, 2010). La reparació emocional i simbòlica té efectes terapèutics significatius fins i tot quan no s'arriba a cap acord formal (Carnevali Rodríguez, 2022).

La teràpia narrativa (Payne, 2002) ajuda a entendre per què. Quan una experiència traumàtica interromp la narrativa vital d'una persona, narrar i re-narrar en un espai segur és el mecanisme a través del qual pot reorganitzar el sentit de la seva experiència. Per a l'infractor, el procés facilita una responsabilització activa i genuïna que contribueix a la reducció de la reincidència. Els riscos principals com la victimització secundària, instrumentalització o pressió per participar, no són inherents a les pràctiques restauratives sinó a la seva implementació deficient (Domingo de la Fuente, 2017; Martí Soler, 2025).

3.5. L'educador social en processos restauratius en sinistres vials

3.5.1. Perfil professional de l'educador social

L'educació social es defineix com un dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d'una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores que promouen la inserció social i la participació

en la vida cultural i social (ASEDES/CGCEES, 2007). El Consell General de Col·legis d'Educadores i Educadors Socials (CGCEES, 2007) identifica quatre grans funcions de la professió: la transmissió i el desenvolupament de la cultura, la generació de xarxes socials i recursos educatius, la mediació social, cultural i educativa, i el coneixement i l'anàlisi dels contextos socials. La mediació, per tant, no és una competència aliena a l'educació social sinó un element constitutiu de la seva identitat professional, reconegut formalment ja en la primera llei de mediació a Catalunya (Llei 1/2001).

3.5.2. Competències i funcions en l'acompanyament a víctimes

L'educador social aporta en aquest context tres competències clau. En primer lloc, la seva formació en mediació social i cultural el capacita per facilitar espais de diàleg entre les parts afectades, garantint que totes les veus siguin escoltades en condicions d'igualtat. En segon lloc, la seva perspectiva pedagògica li permet orientar el procés no sols cap a la resolució del conflicte sinó cap a un canvi personal i relacional més profund, contribuint a la responsabilització de l'infractor i a la recuperació de la víctima. En tercer lloc, la seva capacitat d'anàlisi del context social li permet identificar els factors que han contribuït al sinistre i articular respostes que incorporin la família, la comunitat i l'entorn proper.

Martín i Rodríguez (2019) subratllen que els processos restauratius tenen una dimensió pedagògica fonamental. Per a l'infractor, en la línia de la responsabilització i la reinserció, per a la víctima, en el seu procés de recuperació i reconstrucció del sentit de l'experiència viscuda. Aquesta dimensió pedagògica és precisament el terreny natural de l'educació social.

3.5.3. Un àmbit emergent: el rol de l'educador social en processos restauratius en sinistres vials

La connexió entre el perfil de l'educador social i les exigències dels processos restauratius en sinistres vials respon a una confluència de valors, principis i metodologies. La seva formació en mediació i gestió del conflicte el capacita per actuar com a facilitador neutral, la seva experiència en l'acompanyament a persones en situació de vulnerabilitat li permet sostenir el procés en les fases prèvies i posteriors a l'encontre restauratiu, i el seu caràcter pedagògic connecta directament amb la dimensió transformadora que caracteritza la justícia restaurativa (Martín i Rodríguez, 2019). Peces Bernardo (2016) ha documentat com l'educació social ha demostrat la seva capacitat d'intervenció en àmbits emergents com l'educació vial o la mediació comunitària, i els processos restauratius en sinistres vials constitueixen un àmbit emergent amb un potencial significatiu per a la professió.

Malgrat aquest potencial, la revisió de la literatura evidencia una absència notable: ni els estudis sobre justícia restaurativa ni els documents sobre atenció a víctimes de sinistres vials fan referència explícita a la figura de l'educador o educadora social com a professional d'aquests processos. Aquesta absència no reflecteix una incompatibilitat funcional sinó una llacuna del camp.

4. METODOLOGIA

4.1. Tipus de recerca i disseny metodològic

Aquest treball es configura com una investigació empírica de caràcter qualitatiu amb un enfocament exploratori i descriptiu. La naturalesa qualitativa del disseny respon a la necessitat de comprendre en profunditat les percepcions, experiències i significats que els professionals vinculats a pràctiques restauratives en sinistres vials atorguen a aquests processos i als seus efectes en les persones participants.

El disseny metodològic combina una dimensió documental i teòrica consistent en la revisió bibliogràfica especialitzada sobre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives en sinistres vials i intervenció socioeducativa amb víctimes emmarcades en el que Arnau Sabatés i Sala Roca (2020) denominen revisió narrativa de la literatura. Aquesta es combina amb una dimensió empírica, consistent en la recollida i anàlisi de dades qualitatives mitjançant entrevistes semiestructurades a professionals i anàlisi documental, incloent-hi el documental *Vies Restauratives* de PAT-APAT, (2025) i l'estudi de la Càtedra d'Ètica Aplicada de la Universitat Ramon Llull en col·laboració amb PAT-APAT, condicionada per l'accessibilitat i els permisos obtinguts de les entitats col·laboradores. El disseny adopta una perspectiva de triangulació combinant professionals de perfils complementaris: professionals de PAT-APAT i ADR-ICAB, una advocada i mediatora especialitzada i una educadora social i psicòloga de STOP Accidentes.

4.2. Població i mostra

La població objecte d'estudi està constituïda per professionals vinculats a programes de processos restauratius i atenció a víctimes d'accidents de trànsit a Catalunya. S'han establert contactes amb tres entitats de referència;

PAT-APAT, especialitzada en pràctiques restauratives indirectes en sinistres vials com els cursos de recuperació de punts del permís de conduir amb enfocament restauratiu i programes implementats en centres penitenciaris que faciliten trobades entre víctimes d'accidents de trànsit i infractors vials sense relació directa entre ells. També han implementat trobades directes entre víctima-infractor del mateix cas amb l'objectiu de restaurar les parts, sense arribar a cap acord. El Centre de Mediació del Col·legi d'Advocacia de Barcelona (ADR-ICAB), que va implementar un programa pilot de mediació en el marc de la justícia, contemplant la trobada directa entre víctima i infractor del mateix sinistre. STOP Accidentes, associació d'atenció i acompanyament a víctimes d'accidents de trànsit i els seus familiars. Ofereixen suport psicològic, assessoria jurídica i orientació social i compten amb un equip multidisciplinar que inclou educadores socials i psicòlegs

Donada la naturalesa qualitativa de la investigació, la mostra és no probabilística i intencional. Inicialment es va contemplar la possibilitat d'incloure víctimes i infractors com a informants, però per raons d'accessibilitat i de protecció de les persones participants no ha estat possible. La seva perspectiva s'ha obtingut de manera indirecta a través dels professionals entrevistats i de l'anàlisi del documental *Vies Restauratives* de PAT-APAT (2025).

La mostra està constituïda pels següents informants:

- Yolanda Domenech, directora i psicòloga de PAT-APAT.
- Sofia Torras-Puigdoménech Martínez, directora del Centre ADR-ICAB i advocada especialitzada en mecanismes alternatius de solució de conflictes (MASC).
- María del Carmen García Jiménez, tècnica del Centre ADR-ICAB i advocada especialitzada en MASC.
- María Eugenia Pons de Gironella, advocada i mediatadora vinculada a PAT-APAT.
- Laura Duro, educadora social i psicòloga de STOP Accidentes.

Els criteris de selecció per als professionals han inclòs experiència acreditada en mediació, justícia restaurativa o pràctiques restauratives en l'àmbit dels accidents de trànsit, i disponibilitat i voluntat expressa de participar en la recerca.

4.3. Tècniques i instruments de recollida de dades

La recollida de dades s'ha dut a terme principalment mitjançant entrevistes semiestructurades, tècnica que permet introduir preguntes addicionals per precisar conceptes i aprofundir en les experiències dels participants (Hernández et al., 2014, p. 403). S'han elaborat quatre guions diferenciats: un per la directora i psicòloga a PAT-APAT, centrat en les pràctiques restauratives indirectes; un per les professionals del centre ADR-ICAB, centrat en el programa pilot de mediació; un per a la mediatadora de PAT-APAT, orientat a la distinció conceptual entre els tres models; i un per a l'educadora social de STOP Accidentes, orientat al rol de l'educador social en processos restauratius. Els guions es recullen a l'Annex 3.

Complementàriament, s'ha aplicat l'anàlisi documental (Hernández et al., 2014, p. 415) del documental *Vies Restauratives* de PAT-APAT (2025) i de l'estudi de la Càtedra d'Ètica Aplicada de la Universitat Ramon Llull en col·laboració amb PAT-APAT, que han permès contrastar la informació obtinguda a les entrevistes amb experiències documentades en el context català. La triangulació de fonts i tècniques incrementa la validesa i credibilitat dels resultats (Hernández et al., 2014, p. 417).

4.4. Procés de recollida de dades

La recollida de dades s'ha estructurat en quatre fases seqüencials, tot i que el seu desenvolupament ha estat condicionat per les possibilitats d'accés al camp i la disponibilitat de les entitats col·laboradores.

Fase 1. Contacte i negociació amb les entitats : Es va establir contacte primer amb PAT-APAT i ADR-ICAB i, posteriorment, amb STOP Accidentes. A través de PAT-APAT es va establir contacte addicionalment amb una advocada i medidora especialitzada en sinistres vials.

Fase 2. Preparació dels instruments: El treball de camp s'ha desenvolupat entre gener i maig de 2026:

- Entrevista amb Yolanda Domenech (PAT-APAT), el 28 de gener de 2026.
- Entrevista conjunta amb Sofia Torras-Puigdoménech Martínez i María del Carmen García Jiménez (ADR-ICAB), el 28 d'abril de 2026.
- Visualització del documental *Vies Restauratives* de PAT-APAT (2025) i participació en el debat posterior, el 7 de maig de 2026.
- Entrevista amb Laura Duro (STOP Accidentes), el 23 de maig de 2026.
- Entrevista amb María Eugenia Pons de Gironella, advocada i medidora de PAT-APAT, el 25 de maig de 2026.

Fase 4. Tancament de la recollida de dades: Un cop realitzades totes les entrevistes, es va procedir al processament del material, transcripció literal de l'àudio en els casos on es va obtenir consentiment per enregistrar, i organització de les notes en format pregunta-resposta en el cas d'ADR-ICAB. Per al cronograma del treball, vegeu l'[Annex 8](#).

4.5. Anàlisi de dades

L'anàlisi de les dades qualitatives s'ha realitzat mitjançant l'anàlisi de contingut temàtic, amb l'objectiu d'identificar i interpretar patrons de significat presents en la informació recollida (Hernández et al., 2014, p. 418).

En primer lloc, es va procedir al processament del material i a una lectura preliminar del conjunt per obtenir una visió global i identificar els temes generals emergents. Seguidament, es va realitzar una codificació temàtica que combina una aproximació deductiva on els indicadors es van definir prèviament a partir dels objectius i amb una aproximació inductiva, on les categories i subcategories han emergit del propi material (Hernández et al., 2014, p. 418). El sistema de codificació s'organitza en dues taules als annexos: la primera relaciona indicadors i categories ([Annex 5](#)); la segona presenta categories, subcategories, unitats d'anàlisi i relació amb el marc teòric ([Annex 6](#)).

Finalment, la interpretació dels resultats s'ha realitzat en relació amb el marc teòric, incorporant la triangulació de les diferents fonts de dades per reforçar la validesa i credibilitat de l'anàlisi (Hernández et al., 2014, p. 417).

4.6. Consideracions ètiques

Aquesta investigació s'ha regit pels principis ètics fonamentals de la recerca amb persones. Es garanteix el consentiment informat de tots els participants, que van rebre informació clara sobre els objectius de l'estudi i el caràcter voluntari de la seva participació (Annex 4). Es preserva la confidencialitat de les dades mitjançant el tractament segur de la informació recollida i la destrucció dels arxius d'àudio un cop finalitzat el treball. En el cas de les professionals d'ADR-ICAB, que no van autoritzar l'enregistrament de la sessió ni la identificació nominal, les seves aportacions apareixen al treball amb referència genèrica a l'entitat. La resta de professionals han donat el seu consentiment exprés per ser identificades amb el seu nom i càrrec real. L'estudi compleix la normativa vigent en matèria de protecció de dades personals.

5. **RESULTATS**

A continuació es presenten els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi del material empíric recollit, organitzats en cinc categories temàtiques definides al sistema de codificació (vegeu [Annex 5](#)).

5.1. **La distinció conceptual entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives: perspectives professionals (DC)**

Comprendre la distinció entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives és fonamental per entendre per què la mediació com a pràctica restaurativa central, representen una alternativa real al sistema judicial convencional en el context dels sinistres vials.

La mediació: acords i resolució de conflictes (DC1)

Les professionals d'ADR-ICAB van definir la mediació com un procés orientat a arribar a acords susceptibles d'executar-se judicialment, on és la metodologia la que determina la finalitat. A diferència del procés judicial, la mediació ofereix un espai on les parts poden parlar, entendre's i arribar a acords que atenguin tant la dimensió econòmica com l'emocional, i la majoria de casos del seu programa pilot no van arribar als jutjats (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026).

Maria Eugenia Pons va precisar que la mediació és un mètode de resolució de conflictes on no hi ha necessàriament un victimari ni una víctima. El mediador facilita que les parts parlin i, si és possible, arribin a acords. Si no s'aconsegueix, almenys es recupera el diàleg, i això ja és un avanç. Va matisar, però, que no tota mediació en sinistres vials és restaurativa. Si el procés es fa simplement per arribar a un acord econòmic entre l'asseguradora i la família, no té res de restauratiu. La mediació és restaurativa quan es busquen acords de reconeixement, de no repetició, relacionals o de conducta futura. L'objectiu és que la víctima pugui explicar el seu patiment i que l'infractor assumeixi responsabilitat real, però la pressió legal i asseguradora sovint converteix la mediació en el primer cas quan el que es busca hauria de ser el segon (comunicació personal, Maria Eugenia Pon, 25 de maig de 2026).

La justícia restaurativa: reparació del dany i dimensió humana (DC2)

Les professionals d'ADR-ICAB van distingir la justícia restaurativa de la mediació. La justícia restaurativa busca que ambdues parts sàpiguin el que ha passat i per què, treballant la dimensió humana del conflicte, per tal de pal·liar el dolor de la víctima i a més s'ha de donar sempre dins del marc penal. A diferència de la mediació la qual busca establir acords entre les parts sense la necessitat de produir-se una sanació entre ambdues. El procés de justícia restaurativa té valor en si mateix independentment de si s'arriba a un acord (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026).

Maria Eugenia Pons va aprofundir en aquesta distinció, en la justícia restaurativa hi ha un victimari i una víctima, i el que es busca no és un acord sinó la restauració de les persones. La víctima pot saber el que va passar, fer les seves preguntes, i l'infractor ha d'assumir la seva responsabilitat. L'objectiu és la sanació de totes dues parts. No hi ha acta d'acords, hi ha un procés humà de comprensió mútua. Va afegir, a més, que la justícia restaurativa pot existir sense trobada directa, on el mediador pot ser el pont entre les parts a través de cartes o altres formats indirectes, i una víctima que diu "no puc ni veure'l" és del tot legítima (comunicació personal, Maria Eugenia Pons, 25 de maig de 2026). Yolanda Domenech va confirmar que des de 2016 fins a 2024 només s'han donat 30 casos de justícia restaurativa oficial en sinistres vials a Catalunya, evidenciant fins a quin punt aquest servei és desconegut i infrautilitzat (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026).

Les pràctiques restauratives: diversitat de formats (DC3)

Maria Eugenia Pons va definir les pràctiques restauratives com el paraigua que engloba eines orientades a restaurar relacions i reparar danys: inclou les trobades restauratives directes entre víctima i victimari del mateix cas, però també les pràctiques indirectes com els cercles restauratius, la mediació vicària on una víctima es troba amb un infractor que no és el del seu cas però que ha viscut una situació similar i altres formats grupals (comunicació personal, Maria Eugenia Pons, 25 de maig de 2026). Yolanda Domenech va confirmar que PAT-APAT treballa precisament en aquest àmbit ampli, cercles restauratius en centres penitenciaris, cursos de recuperació de punts amb víctimes com a testimonis i trobades indirectes entre víctimes i infractors de casos similars (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026).

La distinció conceptual (DC4)

Les professionals d'ADR-ICAB van posar èmfasi en la importància de les etiquetes. Posar etiquetes incorrectes genera confusió en les persones participants, que no saben on van ni què poden esperar, i és la metodologia que s'utilitza la que determinarà la finalitat (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). Maria Eugenia Pons subratlla que el mediador és la mateixa figura que lidera aquests processos, però que l'objectiu és diferents, i que la diferència més important entre mediació i justícia restaurativa és que la mediació requereix d'acord, ja es tracti d'una mediació amb finalitat econòmica o restaurativa i la justícia restaurativa no requereix cap acord. (comunicació personal, Maria Eugenia Pons, 25 de maig de 2026).

Malgrat aquesta ambigüitat, el que queda clar és que tant la mediació directa que va implementar ADR-ICAB com les pràctiques restauratives indirectes de PAT-APAT representen alternatives reals i complementàries al sistema judicial convencional on ofereixen un espai que el procés penal no pot oferir, on les persones afectades per un sinistre vial poden parlar, ser escoltades i iniciar un procés de reparació genuïna.

5.2. Necessitats de les víctimes i limitacions del sistema judicial (NV)

Un dels eixos centrals d'aquest treball és comprendre quines són les necessitats reals de les víctimes d'accidents de trànsit i fins a quin punt el sistema judicial les atén.

Necessitats emocionals i simbòliques (NV1)

Les fonts consultades coincideixen que l'impacte d'un accident de trànsit va molt més enllà de les lesions físiques. Yolanda Domenech va subratllar que quan es produeix un sinistre s'activen dos processos simultanis, el personal del dol i el jurídic, que no van al mateix ritme ni responen a les mateixes necessitats (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026). Laura Duro va confirmar que la demanda principal que reben a STOP Accidentes és d'acompanyament psicològic i treballar l'acceptació, amb molts "perquè" sense resposta (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026).

Necessitats relacionals i de reconeixement (NV2)

Una de les necessitats identificades per les professionals és la de rebre reconeixement per part de l'infractor. Yolanda Domenech ho il·lustra: *"Quasi sempre, algo molt comú és que ni tan sols em va demanar perdó. Han matat al meu fill i ni tan sols s'ha posat en contacte amb mi"* (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026). Laura Duro va confirmar que víctimes de STOP Accidentes també expressen la necessitat de saber per què va passar i tenir algun tipus de contacte amb l'infractor, tot i que és una demanda minoritària i sovint no explícita (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). L'estudi de la Càtedra d'Ètica Aplicada de la Universitat Ramon Llull en col·laboració amb PAT-APAT identifica quatre grans necessitats de les víctimes; reconeixement, recomposició de llaços, no-repetició i perdonar (Càtedra Ethos – Universitat Ramon Llull & P(A)T, 2025).

Limitacions del sistema judicial (NV3)

Totes les fonts consultades confirmen que el sistema judicial no està dissenyat per atendre les necessitats emocionals de les víctimes. Les professionals d'ADR-ICAB ho van formular de manera precisa: els processos penals tenen com a finalitat determinar responsabilitats i dictar una sentència, no pal·liar el sofriment (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). Laura Duro afegeix que una de les preocupacions principals és que la justícia sovint sembla anar més acompanyada dels infractors que de les víctimes (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). El documental de PAT-APAT recull diversos testimonis que il·lustren com les víctimes se senten excloses d'un procés que hauria de ser el seu: *"Et sents com una peça d'un engranatge"* (PAT-APAT, 2025).

Victimització secundària (NV4)

Les professionals d'ADR-ICAB van assenyalar que els advocats sovint desaconsellen qualsevol contacte entre les parts per raons estratègiques, privant les víctimes d'una via beneficiosa (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). Laura Duro confirma que el procés judicial allarga i complica el dol, impedit que les víctimes tanquin cap capítol (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026).

Les necessitats identificades evidencien un buit estructural que el sistema judicial no pot omplir per la seva naturalesa adversarial, i que la mediació i les pràctiques restauratives poden cobrir oferint un espai d'escolta, reconeixement i reparació genuïna.

5.3. Els efectes de les pràctiques restauratives en les víctimes (EPR)

La recuperació del protagonisme i l'escolta activa (EPR1)

Les professionals consultades coincideixen que un dels efectes més significatius de les pràctiques restauratives és la recuperació del protagonisme per part de la víctima. A diferència del procés judicial, on la víctima ocupa un rol passiu, les pràctiques restauratives ofereixen un espai on pot expressar el dany sofert i ser escoltada de manera activa. Les professionals d'ADR-ICAB van subratllar que l'objectiu del seu programa pilot era precisament oferir a les persones la possibilitat de parlar amb l'altra part, entendre les necessitats de cadascú i iniciar un procés de reparació que atengués tant la dimensió econòmica com l'emocional (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). El documental de PAT-APAT recull el testimoni d'una víctima que expressa aquesta necessitat: *"Té que haver alguna cosa on jo pugui anar, on pugui plorar sense que em jutgin, perquè l'entorn, fins i tot la família, et deixen sola"* (PAT-APAT, 2025).

La reparació simbòlica i el valor de la disculpa (EPR2)

Les fonts consultades evidencien que quan l'infractor assumeix una responsabilitat activa i genuïna, l'impacte en la víctima pot ser profundament reparador. Les professionals d'ADR-ICAB van descriure casos on el simple fet de conèixer l'altra persona i entendre el que havia passat va generar canvis molt significatius: l'infractor, en conèixer les conseqüències reals del seu acte, va desenvolupar una comprensió empàtica del dany causat que cap sentència hauria pogut produir (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026).

Laura Duro va confirmar que a STOP Accidentes han tingut un cas de trobada directa entre víctima i infractor, on la víctima va poder preguntar-li el motiu de per què va fer allò i va acabar acceptant les seves disculpes, entenent que tot i ser una acció evitable, no va produir el mal de manera intencionada (comunicació personal, Laura Duro, 23

de maig de 2026). María Eugenia Pons va assenyalar que l'objectiu no és el perdó forçat sinó la reparació i la comprensió mútua (comunicació personal, María Eugenia Pons, 25 de maig de 2026).

Valor pedagògic i preventiu de les pràctiques indirectes (EPR3)

Les pràctiques restauratives indirectes també generen efectes significatius sense necessitat d'una trobada directa entre les parts del mateix cas. Yolanda Domenech va descriure com als cercles restauratius en centres penitenciaris, quan les persones que estan per delictes contra la seguretat vial escolten el testimoni d'una víctima, es produeix un canvi en la seva comprensió que cap sentència pot provocar (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026). Laura Duro va confirmar que el projecte de STOP Accidentes en centres penitenciaris funciona amb la mateixa lògica: l'objectiu és que l'intern surti amb una actitud més conscient i no reincideixi en delictes de trànsit (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). El documental de PAT-APAT recull un testimoni especialment il·lustratiu: *"Quan una víctima sent que el seu testimoni serveix per prevenir, això ja és molt sanador. Dóna sentit al que li va ocórrer"* (P(A)T, 2025).

Els límits i les condicions per a l'eficàcia (EPR4)

Les fonts consultades coincideixen, però assenyalen que els efectes positius de les pràctiques restauratives no són automàtics sinó que depenen de condicions específiques. Yolanda Domenech va subratllar que quan una persona té un accident molt recent, a vegades no és el moment d'iniciar un procés restauratiu. (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026). Les professionals d'ADR-ICAB van confirmar que en el seu programa pilot van trobar persones en recuperació mèdica activa o molt afectades emocionalment a qui van haver d'esperar abans d'iniciar el procés, i que en alguns casos les persones contactades van decidir no participar (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). María Eugenia Pons va assenyalar que el risc més gran és la revictimització: si el procés no es fa bé, la víctima pot sortir-ne pitjor que com hi havia entrat, i per això la preparació prèvia és fonamental (comunicació personal, María Eugenia Pons, 25 de maig de 2026).

La voluntarietat és, en aquest sentit, una condició irrenunciable per a totes les professionals consultades. Sense voluntarietat genuïna, el procés restauratiu no sols no produeix beneficis sinó que pot generar danys addicionals a la víctima.

5.4. Perspectiva dels infractors en processos restauratius (PI)

El sistema judicial tendeix a centrar-se en la determinació de la culpabilitat i la imposició de la pena, deixant poc espai per atendre les necessitats emocionals de la persona que ha causat el dany. L'anàlisi evidencia que els infractors també experimenten un patiment significatiu que rarament és reconegut, i que la mediació i

les pràctiques restauratives poden oferir un espai de responsabilització genuïna que el sistema judicial no proporciona.

El patiment de l'infractor: una dimensió oblidada (PI1)

Les fonts consultades coincideixen que les persones que han causat un accident de trànsit, sovint de manera involuntària, experimenten un intens sentiment de culpa i remordiment que persisteix durant anys. Yolanda Domenech va confirmar que qui ha causat el dany també ho passa molt malament i sovint necessita un espai per expressar el seu remordiment, perquè les conseqüències de la justícia ordinària no l'ajuden a processar el que ha passat (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026). Laura Duro va afegir que a STOP Accidentes han tingut infractors que s'han posat en contacte voluntàriament per donar el seu testimoni, i quan el penediment era genuï, els han donat entrada perquè la seva visió també és valuosa (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026).

Limitacions del sistema judicial per als infractors (PI2)

El sistema judicial tampoc ofereix a l'infractor un espai adequat per a la responsabilització genuïna. Tal i com es comenta anteriorment en l'apartat NV4, els advocats desaconsellen qualsevol contacte entre ambdues parts, implicant que no existeixi cap cap expressió de remordiment o contacte amb la víctima. María Eugenia Pons va confirmar aquesta paradoxa des de la seva doble condició d'advocada i mediadora: en el marc judicial l'infractor no pot expressar-se lliurement; en el marc restauratiu, sí (comunicació personal, María Eugenia Pons, 25 de maig de 2026).

La mediació i les pràctiques restauratives com a espai de responsabilització (PI3)

La mediació directa víctima-infractor constitueix la pràctica que millor facilita la responsabilització, ja que implica una trobada cara a cara on l'infractor escolta en primera persona el relat de les conseqüències del seu acte. Les professionals d'ADR-ICAB van confirmar que en el seu programa pilot l'infractor, en conèixer les conseqüències reals del seu acte, desenvolupava una comprensió empàtica del dany causat que cap sentència pot produir, i que inicialment pot no haver-hi arrepeniment però que sovint apareix de manera natural després d'escoltar la víctima (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). Les pràctiques restauratives indirectes generen el mateix efecte: Yolanda Domenech va descriure com als cercles restauratius en centres penitenciaris es produeix un canvi en la comprensió que cap sentència pot provocar (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026). María Eugenia Pons va confirmar que quan l'infractor participa en un procés restauratiu ben preparat, el canvi és profund i durador, molt més que qualsevol sanció judicial (comunicació personal, María Eugenia Pons, 25 de maig de 2026).

5.5. El rol potencial de l'educador o educadora social en mediació i processos restauratius (RES)

Competències de l'educador social aplicables als processos restauratius (RES1)

Les professionals consultades coincideixen que l'educador o educadora social reuneix competències especialment adequades per intervenir en processos restauratius en sinistres vials. Laura Duro defineix el rol de l'educador social com el d'acompanyar la persona en la recuperació de la seva vida quotidiana, en la reintegració social i en l'accés als recursos que necessita, diferenciant-lo clarament del rol clínic del psicòleg (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). Maria Eugènia Pons identifica com a competències imprescindibles la formació específica en pràctiques restauratives, els coneixements bàsics del marc legal dels accidents de trànsit, la capacitat per treballar amb trauma i la gestió de la imпотència davant casos sense resolució satisfactòria (comunicació personal, Maria Eugènia Pons, 25 de maig de 2026). Laura Duro afegeix la tolerància emocional, la gestió de grups i els coneixements de xarxa de recursos com a competències fonamentals (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026).

Fases del procés on l'educador social pot intervenir (RES2)

Les professionals identifiquen dues fases on l'educador social pot aportar més valor. Laura Duro situa el gran valor en el seguiment posterior: un cop superada la crisi inicial, la víctima necessita algú que l'acompanyi en la reconstrucció del dia a dia, la recuperació de l'autonomia i la gestió de les noves necessitats familiars (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). Maria Eugènia Pons afegeix la preparació prèvia com una altra fase clau, especialment amb els infractors: molts no estan preparats per assumir la responsabilitat del dany causat i necessiten un treball previ que va més enllà del que un mediador fa en una o dues sessions (comunicació personal, Maria Eugènia Pons, 25 de maig de 2026). Laura Duro subratlla també el valor de l'educador social en la prevenció i en els programes de sensibilització en centres penitenciaris. A més, quan l'educador té formació en mediació, pot liderar processos de mediació (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026).

Diferències amb altres perfils professionals (RES3)

Maria Eugènia Pons sintetitza de manera clara la diferenciació entre perfils: l'advocat gestiona el marc legal i representa interessos; el psicòleg treballa el procés terapèutic interior; l'educador social acompanya el procés de canvi en un context social i relacional. "No diagnostica ni representa, acompanya" (comunicació personal, Maria Eugènia Pons, 25 de maig de 2026). Laura Duro coincideix: el perfil socioeducatiu és el que gestiona els programes preventius i el treball amb la comunitat, complementant el rol del psicòleg en la intervenció en crisi. Ambdues professionals subratllen que en un procés restauratiu els tres perfils són necessaris i complementaris, i que l'educador social hauria d'intervenir sempre en el marc d'un equip interdisciplinari.

Absència de l'educador social a la literatura i a la pràctica com a troballa rellevant (RES4)

Malgrat el potencial identificat pels professionals consultats, l'anàlisi evidencia una doble absència: la figura de l'educador social no apareix explícitament ni a la literatura especialitzada sobre justícia restaurativa en sinistres vials ni als programes institucionals existents a Catalunya. L'estudi de la Càtedra d'Ètica Aplicada de la Universitat Ramon Llull en col·laboració amb PAT-APAT no fa cap menció a l'educador social com a professional dels processos restauratius (PAT-APAT & Universitat Ramon Llull, 2023). No obstant això, Laura Duro confirma que a STOP Accidentes els educadors socials desenvolupen tasques molt properes a la lògica restaurativa sense que aquesta dimensió estigui explícitament reconeguda (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026), i María Eugenia Pons assenyala que l'educador social, amb formació específica, pot portar un procés restauratiu de manera autònoma (comunicació personal, María Eugenia Pons, 25 de maig de 2026). Aquesta absència a la literatura, lluny de ser un obstacle, evidencia un àmbit emergent amb un potencial significatiu per a la professió.

6. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS I LIMITACIONS

6.1. Discussió dels resultats en relació amb el marc teòric

Els resultats d'aquest treball permeten confirmar la hipòtesi de partida i aporten matisos rellevants al marc teòric. L'anàlisi s'organitza al voltant del fil conductor del treball: el buit del sistema judicial, la mediació i les pràctiques restauratives com a resposta, els seus efectes reals, i el rol potencial de l'educador social per acompanyar-los.

DC. La distinció conceptual

Pel que fa a la mediació, el marc teòric la defineix com un procediment on una tercera persona neutral facilita el diàleg entre les parts per arribar a un resultat mútuament acceptable (Mazo Álvarez, 2013). Els professionals entrevistats corroboren el que diu aquest autor i afegeixen que la mediació pot ser o no restaurativa en funció de l'objectiu amb què es fa. Maria Eugènia Pons va definir que quan la mediació es limita a un acord econòmic, no té component restauratiu, aquest apareix únicament quan l'objectiu ofereix un espai on la víctima pot expressar el dany i l'infractor assumir una responsabilitat real (comunicació personal, Maria Eugènia Pons, 25 de maig de 2026). Les professionals d'ADR-ICAB van afegir que és precisament la pressió legal i asseguradora la que sovint converteix la mediació en un simple tràmit econòmic quan el que es busca hauria de ser el segon cas (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). Aquesta distinció, absent de la literatura consultada, resulta central per entendre la pràctica de PAT-APAT i ADR-ICAB.

Quant a la justícia restaurativa, els resultats confirmen que requereix l'existència d'un delictes i que el procés té valor en si mateix independentment de si s'arriba a l'acord (Domingo de la Fuente, 2017). Maria Eugènia Pons subratlla que a la justícia restaurativa no es busca un acord, sinó la sanació de totes dues parts i que el mediador tot i que és qui lidera el procés, no es pot considerar mediació perquè l'objectiu no es arribar a un acord (comunicació personal, Maria Eugènia Pons, 25 de maig de 2026). Tanmateix, els resultats il·lustren una tensió ja apuntada per Parrilla et al. (2017): la pressió asseguradora tendeix a reconduir els processos cap a la resolució econòmica, desvirtualitzant el component restauratiu i convertint-lo en un simple tràmit.

Pel que fa a les pràctiques restauratives, els resultats confirmen la jerarquia del marc teòric: constitueixen el concepte més ampli, no requereixen delictes i engloben tant la justícia restaurativa com la mediació amb vocació restaurativa (Rodríguez Giménez, 2024). Maria Eugènia Pons va definir-les com el paraigua que engloba totes les eines orientades a restaurar relacions i reparar danys, incloent les pràctiques indirectes com els cercles restauratius, la mediació vicària i els panels de víctimes (comunicació personal, Maria Eugènia Pons, 25 de maig de 2026). Yolanda Domenech va confirmar

que és precisament en aquest àmbit ampli on opera PAT-APAT (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026).

Finalment, tant la literatura com els professionals coincideixen que la confusió terminològica té conseqüències pràctiques directes: quan els participants no saben on van ni què poden esperar, la qualitat de la intervenció queda compromesa (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). La clarificació conceptual no és un debat acadèmic menor sinó una condició necessària perquè aquestes pràctiques puguin desplegar tot el seu potencial reparador.

NV. Les necessitats de les víctimes: la bretxa entre el sistema judicial i la realitat emocional

El marc teòric descriu un conjunt de necessitats emocionals i simbòliques que el sistema judicial no atén (Tortosa, 2020; Sampredo-Arrubla, 2010; Cátedra Ethos & P(A)T, 2025). Els resultats ho confirmen de manera consistent i hi afegixen un element no formulat explícitament a la literatura, la coexistència de dos processos simultanis però profundament descompassats, el dol i el judicial, que avancen a ritmes incompatibles (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026).

Aquesta dessincronia ajuda a explicar per què la victimització secundària (Reyes Valenzuela i Benavides Llerena, 2018) és tan freqüent. El procés judicial no sols no atén el dol sinó que impedeix activament que la víctima pugui tancar cap capítol mentre roman obert. Laura Duro va confirmar que una de les principals preocupacions de les víctimes que atenen a STOP Accidentes és precisament que el procés judicial allarga i complica el dol (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). Tant ella com les professionals d'ADR-ICAB van coincidir que els advocats solen desaconsellar qualsevol contacte entre les parts per raons estratègiques, privant les víctimes d'una via potencialment beneficiosa (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026).

Els resultats confirmen també un matís rellevant que la literatura tendeix a passar per alt, la necessitat de disculpa sovint no és explícita ni conscient, sinó que emergeix gradualment al llarg del procés d'acompanyament (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). Això reforça la necessitat d'un professional capaç de sostenir aquest procés de manera continuada i pacient, molt més enllà de les sessions puntuals que permet el marc judicial o el propi procés de mediació.

EPR. Els efectes de les pràctiques restauratives: confirmació, matisos i condicions

La literatura descriu com a principals beneficis la recuperació del protagonisme de la víctima i la reparació emocional i simbòlica, fins i tot en absència d'un acord formal (Carnevali Rodríguez, 2022; Sampredo-Arrubla, 2010). Els resultats confirmen

aquests efectes de manera consistent, tant en les modalitats de mediació directa com en les pràctiques indirectes.

Els resultats hi afegeixen, però, una dimensió tractada de manera secundària a la literatura: el valor pedagògic i preventiu de les pràctiques indirectes. La constatació que quan una víctima sent que el seu testimoni serveix per prevenir, allò ja és molt sanador (P(A)T, 2025), connecta amb la teràpia narrativa de Payne (2002). Les pràctiques indirectes no sols ofereixen un espai de narració que organitza l'experiència traumàtica, sinó que la projecten cap a la transformació col·lectiva. Aquesta dimensió preventiva és especialment rellevant en el context dels sinistres vials, on la combinació de reparació i prevenció constitueix un valor afegit específic que no es troba en altres àmbits de la justícia restaurativa.

Pel que fa als riscos, els resultats confirmen els identificats per Domingo de la Fuente (2017): revictimització, instrumentalització i pressió per participar. A més, afegeixen un matís important que la literatura no tematitza adequadament: el moment del procés és una variable determinant. Iniciar un procés restauratiu quan la víctima es troba en recuperació activa pot ser contraproductiu independentment de la qualitat del disseny (comunicació personal, Yolanda Domenech, 28 de gener de 2026; comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026). La voluntarietat, com apunten totes les professionals consultades, és la condició irrenunciable ja que sense voluntarietat genuïna, el procés no sols no produeix beneficis sinó que pot generar danys addicionals.

PI. La perspectiva dels infractors: una dimensió sistemàticament oblidada

El marc teòric assenyala que la involuntarietat dels sinistres vials genera en l'infractor un patiment propi que el sistema judicial rarament reconeix (Carnevali Rodríguez, 2022). Els resultats confirmen aquesta afirmació i hi afegeixen un matís que la literatura no formula amb aquesta claredat: el marc judicial no sols ignora el patiment de l'infractor sinó que l'impedeix activament expressar-se, per raons estratègiques que els seus propis advocats reforcen. Aquesta paradoxa té conseqüències directes ja que quan la responsabilització sí que es produeix en un marc restauratiu, els seus efectes sobre la reducció de la reincidència són molt més duradors que qualsevol sanció judicial (Carnevali Rodríguez, 2022; Suárez Suárez, 2017).

Cal tenir en compte, però, que tota la informació sobre els infractors s'ha obtingut de manera indirecta, a través dels professionals i del documental, cosa que implica que les conclusions sobre aquest eix han de prendre's amb cautela.

RES. El rol de l'educador social: d'absència teòrica a presència emergent

El marc teòric argumenta que l'educador social reuneix les competències necessàries per intervenir en processos restauratius en sinistres vials: formació en mediació social i

cultural, perspectiva pedagògica i capacitat d'anàlisi del context social. Tot i això, constata la seva absència tant a la literatura especialitzada com als programes institucionals existents (Martín i Rodríguez, 2019; Peces Bernardo, 2016). Els resultats confirmen ambdues afirmacions i hi aporten el que constitueix la principal novetat empírica del treball: la identificació de les fases específiques del procés restauratiu on l'educador social pot aportar un valor diferencial.

Les professionals consultades convergeixen a assenyalar dues fases clau. La primera és la preparació prèvia, especialment amb infractors que necessiten un treball de responsabilització profunda i prolongada que va molt més enllà del que un mediador pot fer en una o dues sessions (comunicació personal, Maria Eugenia Pons, 25 de maig de 2026). La segona és el seguiment posterior, on la víctima necessita un acompanyament sostingut en la reconstrucció del dia a dia, la recuperació de l'autonomia i la gestió de les noves necessitats familiars i relacionals (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). Ambdues fases connecten directament amb la intervenció socioeducativa en situacions de vulnerabilitat que descriu ASEDES/CGCEES (2007) i amb la dimensió pedagògica dels processos restauratius que Martín i Rodríguez (2019) subratllen.

Maria Eugenia Pons sintetitza de manera especialment clara la diferenciació entre perfils professionals: l'advocat gestiona el marc legal i representa interessos; el psicòleg treballa el procés terapèutic interior; l'educador social acompanya el procés de canvi en un context social i relacional. "No diagnostica ni representa: acompanya" (comunicació personal, Maria Eugenia Pons, 25 de maig de 2026). Ambdues professionals subratllen que en un procés restauratiu els tres perfils són necessaris i complementaris, i que l'educador social hauria d'intervenir sempre en el marc d'un equip interdisciplinari.

La troballa més significativa en relació amb aquest eix és la que confirma Laura Duro: professionals amb perfil d'educadora social ja desenvolupen, a entitats com STOP Accidentes, tasques molt properes a la lògica restaurativa sense que aquesta dimensió estigui explícitament reconeguda ni etiquetada com a tal (comunicació personal, Laura Duro, 23 de maig de 2026). Aquesta presència silenciosa confirma que l'absència de la figura a la literatura no reflecteix cap incompatibilitat funcional, sinó una llacuna del camp que les pràctiques reals ja estan implementant. Identificar i argumentar explícitament aquest rol potencial és una de les aportacions centrals d'aquest treball.

6.2. Limitacions de l'estudi

Tota recerca presenta limitacions que cal identificar per avaluar correctament l'abast dels resultats. Les d'aquest treball s'agrupen en tres àmbits.

Limitacions d'accés al camp i adaptació del disseny. El disseny original contemplava entrevistes directes amb víctimes i infractors que haguessin participat en processos restauratius, i amb professionals del sistema judicial. Cap d'aquests grups va

ser accessible: les entitats protegeixen els seus contactes amb criteris molt estrictes, la visibilització pública dels infractors és estructuralment difícil, i els professionals del sistema judicial no van respondre als intents de contacte. Davant d'això, el disseny es va adaptar als informants accessibles, professionals de PAT-APAT, ADR-ICAB i STOP Accidentes, de manera que la perspectiva de les víctimes i dels infractors s'ha obtingut únicament de manera indirecta, a través del relat professional i del documental *Vies Restauratives*.

Limitacions de la mostra. La mostra és intencional, no probabilística i reduïda: cinc professionals de tres entitats catalanes. Les entitats seleccionades, PAT-APAT i ADR-ICAB, representen les iniciatives més avançades del territori, cosa que pot no correspondre's amb la situació real de la majoria del país, on els recursos en aquest àmbit són molt més limitats.

Limitacions de clarificació conceptual. Tot i que el treball estableix una base sòlida per a la distinció entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives, la revisió de la literatura ha posat de manifest una notable heterogeneïtat terminològica entre autors i contextos. Una major precisió conceptual compartida a la literatura permetria situar les aportacions empíriques d'aquest i d'altres treballs en un marc de referència més sòlid i universalment aplicable.

6.3. Contribució al camp de l'educació social i implicacions professionals

Clarificació conceptual.

Una aportació immediata d'aquest treball és l'elaboració d'un marc conceptual que clarifica les relacions entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives en el context dels sinistres vials, combinant la revisió teòrica amb les dades empíriques sobre com les entitats de referència apliquen aquests conceptes en la pràctica.

Argumentació del rol de l'educador social.

La contribució central d'aquest treball és la identificació i documentació del rol potencial de l'educador o educadora social en els processos restauratius en sinistres vials: les competències específiques que hi aporta, les fases del procés on pot intervenir amb més valor com la preparació prèvia i seguiment posterior, i la diferenciació del seu rol respecte a altres professionals. Com evidencien els resultats, aquesta no és una possibilitat teòrica sinó una realitat emergent que ja s'està produint. Identificar-la i argumentar-la explícitament és una de les aportacions centrals d'aquest treball. Com a implicació directa, l'educació social hauria d'incorporar els processos restauratius en sinistres vials com a àmbit emergent d'intervenció en la formació universitària i continuada, tot reclamant l'espai que la Llei 1/2001 ja li reconeixia.

Implicacions per a les polítiques públiques.

Per a futures lleis, s'hauria de contemplar explícitament la figura de l'educador social com a professional d'aquests processos i preveure equips interdisciplinaris amb els tres perfils identificats: advocat, psicòleg i educador social, amb funcions diferenciades i complementàries.

Línies de recerca futura.

Les limitacions d'accés assenyalen les recerques pendents: estudis amb víctimes i infractors que hagin participat directament en processos restauratius, recerques longitudinals que segueixin persones des de l'accident fins al seguiment posterior, i avaluació comparada de l'efectivitat de les modalitats directes i indirectes. La formació específica necessària per als educadors socials que vulguin intervenir en aquest àmbit constitueix també una línia de treball rellevant per als col·legis professionals i les universitats.

7. CONCLUSIONS

Els resultats d'aquest treball confirmen que existeix un buit profund i estructural entre el que el sistema judicial convencional ofereix a les víctimes de sinistres vials i el que aquestes persones realment necessiten. Quan es produeix un sinistre greu, s'activa automàticament el procés penal, però les víctimes surten del judici sense haver rebut resposta a les seves preguntes, sense que ningú els hagi demanat perdó i sense haver pogut explicar com ha canviat la seva vida. Aquest buit és el que la mediació i les pràctiques restauratives poden cobrir.

Pel que fa als efectes en les víctimes, els resultats mostren que quan les pràctiques restauratives s'apliquen en condicions adequades, garantint la voluntarietat genuïna, bon moment del procés i acompanyament professional, produeixen transformacions que cap sentència pot generar. La víctima recupera el protagonisme que el procés judicial li havia tret, pot expressar el dany sofert, ser escoltada i obtenir respostes a preguntes que el jutjat no pot respondre. La reparació simbòlica, especialment la disculpa genuïna i la comprensió del context de l'accident, té efectes terapèutics significatius fins i tot sense acord formal. Les pràctiques indirectes afegeixen una dimensió especialment rellevant, ja que quan una víctima sent que el seu testimoni serveix per prevenir, donar sentit al que li va ocórrer és en si mateix profundament reparador. Cal tenir present, però, que la victimització secundària és un risc real ja que el procés judicial allarga i complica el dol, i és precisament per això que les pràctiques restauratives no representen una alternativa al sistema judicial sinó el seu complement necessari.

Respecte al rol de l'educador o educadora social, la conclusió central d'aquest treball és que es tracta d'una figura amb un potencial significatiu en els processos restauratius en sinistres vials, especialment en dues fases que el marc judicial i la mediació puntual no poden cobrir, la preparació prèvia i el seguiment posterior. En la primera, l'educador social pot realitzar amb els infractors un treball de reflexió i acompanyament profund que va més enllà del que un mediador pot fer en una o dues sessions. En la segona, acompanya la víctima en la reconstrucció del dia a dia i la recuperació de l'autonomia ja que aquest és el seu terreny natural. Per tant, l'educador social acompanya el procés de canvi en un context social i relacional.

La troballa més significativa és que professionals amb perfil d'educadora social ja desenvolupen tasques molt properes a la lògica restaurativa sense que estigui explícitament reconegut. Aquesta presència silenciosa confirma que l'absència de la figura a la literatura no reflecteix cap incompatibilitat funcional, sinó una llacuna que les pràctiques reals ja estan omplint i que aquest treball contribueix a visibilitzar.

En definitiva, la mediació i les pràctiques restauratives ofereixen l'espai on la justícia formal acaba i comença la reparació real. Construir aquest espai de manera sistemàtica i amb professionals ben formats, entre els quals l'educador o educadora social hi té un lloc natural i necessari és un dels reptes més rellevants per al sistema de justícia i per al camp de l'educació social dels propers anys.

BIBLIOGRAFIA

Acero Rodríguez, P. D., Pulido Mendoza, M. A., & Pérez Leal, B. F. (2007). Efectos emocionales, en padres que han perdido a un hijo por accidente de tráfico, en el contexto colombiano. *Umbral Científico*, (11), 111–127. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=30401110>

ASEDES/CGCEES. (2007). *Documentos profesionalizadores: Definición de Educación Social, Código Deontológico del Educador y la Educadora Social, Catálogo de Funciones y Competencias*. Associació Estatal d'Educació Social.

Asociación para la Prevención de Accidentes de Tráfico (P(A)T). (2025). *P(A)T – Prevención de accidentes de tráfico*. <https://www.pat-apat.org/>

Ayllón García, J. D. (2019). La justicia restaurativa en España y en otros ordenamientos jurídicos. *Ars Boni et Aequi*, 15(2), 9–29.

Carnevali Rodríguez, R. (2022). Justicia restaurativa y sus respuestas frente al conflicto penal. Responsabilidad y reparación. *Revista de Derecho (Valdivia)*, 35(1), 303–322. <https://doi.org/10.4067/S0718-09502022000100303>

Cátedra Ethos – Universitat Ramon Llull, & Asociación para la Prevención de Accidentes de Tráfico (P(A)T). (2025). *Siniestralidad vial y justicia restaurativa: Una vía por transitar*.

Consell General del Poder Judicial. (2022). *Estadística condenados adultos - Delitos - Año 2022* [Explotación estadística del Registro Central de Penados]. <https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estadistica-por-temas/Datos-penales--civiles-y-laborales/Delitos-y-condenas/Condenados--explotacion-estadistica-del-Registro-Central-de-Penados/>

Departament de Justícia, Drets i Memòria. (2024a). *Estratègia de justícia restaurativa 2030: D'un servei pioner a un dret de ciutadania*. Generalitat de Catalunya.

Departament de Justícia i Qualitat Democràtica. (2025). *Programa de justícia restaurativa: Memòria 2024*. Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, Generalitat de Catalunya.

Dirección General de Tráfico. (2026a). *Informe de cierre 2025: Siniestralidad mortal en vías interurbanas (v3). Datos provisionales*. Observatorio Nacional de Seguridad Vial, Ministerio del Interior.

Dirección General de Tráfico. (2026b). *2025 finaliza con 1.119 fallecidos en siniestros de tráfico en vías interurbanas* [Nota de prensa, 8 de enero de 2026]. <https://www.dgt.es/comunicacion/notas-de-prensa/20260108-2025-finaliza-1119-fallecidos-en-siniestros-de-trafico-en-vias-interurbanas/>

DGT. (2025). *Asociaciones de víctimas de siniestros de tráfico*. Dirección General de Tráfico.

<https://www.dgt.es/nuestros-servicios/atencion-a-victimas/asociaciones-de-victimas/>

Domingo de la Fuente, V. (2017). Justicia restaurativa como ciencia penal o social, encaminada a mejorar la justicia. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, (67), 73–90.

Domingo de la Fuente, V. (2022). *Justicia restaurativa y justicia retributiva: bases para un enfoque restaurativo en el derecho penal y penitenciario contemporáneo* [Tesis doctoral, Universidad de Burgos].

García Villaluenga, L. (2010). La mediación a través de sus principios. Reflexiones a la luz del anteproyecto de ley de mediación en asuntos civiles y mercantiles. *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, (4), 717–759.

Gifre, M., Gil, Á., Pla, L., Roig, T., & Monreal-Bosch, P. (2015). ¿Y después del accidente? Las necesidades psicosociales de las personas con traumatismo craneoencefálico y de sus familiares. *Gaceta Sanitaria*, 29, 60–65.

Hernández Sampieri, R., Fernández Collado, C., & Baptista Lucio, P. (2014). *Metodología de la investigación* (6.ª ed.). McGraw-Hill.

Highton, E. I., & Álvarez, G. S. (1998). *Mediación para resolver conflictos*. Ad-Hoc.

Macho Gómez, C. (2014). Origen y evolución de la mediación: el nacimiento del movimiento ADR en Estados Unidos y su expansión a Europa. *Anuario de Derecho Civil*, 67(3), 931–996.

Martí Soler, G. (2025). Justicia restaurativa y siniestralidad vial. Aproximación en el contexto de España. *Revista de Estudios Jurídicos y Criminológicos*, (11), 15–53.

Martín, A., & Rodríguez, M. P. (2019). *Tras las huellas del terrorismo en Euskadi: Justicia restaurativa, convivencia y reconciliación*. Dykinson.

Martínez Sánchez, M. C. (2015). La justicia restaurativa y un modelo integrador de justicia penal. *Revista de Derecho de la UNED (RDUNED)*, (16), 1237–1263.

Mazo Álvarez, H. M. (2013). La mediación como herramienta de la justicia restaurativa. *opinión jurídica*, 12(23), 99-114.

Nevado, M., Losada, D., Martínez, R., Hernández-Coronado, A., Fouce, G., & Lillo, A. (1998). Valoración de la calidad de un servicio de intervención en emergencias cotidianas de una gran ciudad española con respecto a accidentes de tráfico. *Clinical and Health*, 9(2), 489–508.

PAT-APAT. (2025). Vies restauratives [Documental]. PAT-APAT.

Peces Bernardo, F. J. (2016). La Educación Vial como ámbito emergente para la Educación Social. Colegio Oficial de Educadoras y Educadores Sociales de Castilla-La Mancha.

Reyes Valenzuela, C. M., & Benavides Llerena, G. M. (2018). *Victimización secundaria: Efectos psicosociales y legales en personas que presentan procesos judiciales prolongados*.

Rodríguez Giménez, A. C. (2024). *La justícia restaurativa: una transformació ètica de la justícia penal tradicional*. Generalitat de Catalunya.

Sabatés, L. A., & Roca, J. S. (2020). La revisión de la literatura científica. *Universitat Autònoma de Barcelona*, 1(1), 1–22.

Sampedro-Arrubla, J. A. (2010). La justicia restaurativa: una nueva vía, desde las víctimas, en la solución al conflicto penal. *International Law*, (17), 87–123.

Parrilla, M. S., Mediadora, A., & Freehills, H. S. (2011). LA MEDIACIÓN EN EL NUEVO ESQUEMA EXTRAJUDICIAL DE RECLAMACIÓN EN POR ACCIDENTES DE CIRCULACIÓN. In *Mediación y resolución de conflictos: técnicas y ambitos* (pp. 434-453). Tecnos.

Payne, M. (2002). *Terapia narrativa*. Paidós.

Suárez Suárez, O. D. (2017). *Justicia restaurativa, más allá del castigo* [Trabajo de grado, Universidad de los Andes].

Torras, S. (2025, 27 de diciembre). Víctimes i causants d'accidents de trànsit s'escolten: “És una reparació que no dona el jutjat”. *ElNacional.cat*. https://www.elnacional.cat/es/sociedad/victimas-causantes-accidentes-trafico-barcelona-se-escuchan-es-reparacion-no-dan-juzgados_1530049_102.html

Tortosa, M. C. (2020). *Efectos en la salud de las víctimas de accidentes de tráfico* [Trabajo Final de Máster, Universitat Catòlica de València].

World Health Organization. (2018). *Global status report on road safety 2018*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241565684>

ANNEXOS

ANNEX 1. Taula 1. Objectius, fonts d'informació, instruments i indicadors.

<u>Objectiu</u>	<u>Font d'informació</u>	<u>Instrument</u>	<u>Indicador</u>
OE1. Analitzar les diferències conceptuals entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives en el context dels sinistres vials, identificant com s'utilitzen i apliquen els professionals.	Professionals de PAT-APAT, ADR-ICAB	Entrevista semiestructurada	Definicions dels professionals / Coincidències i divergències amb la literatura
	Literatura especialitzada	Anàlisi documental	
OE2. Descriure les necessitats emocionals, simbòliques i relacionals de les víctimes i la percepció sobre l'atenció rebuda en el marc del sistema de justícia penal tradicional	Professionals que acompanyen a víctimes	Entrevista semiestructurada	Necessitats més freqüentment esmentades / Valoració de l'atenció rebuda pel sistema judicial / Buits identificats pels professionals
	Víctimes d'accidents de trànsit		
	Literatura especialitzada	Anàlisi documental	
OE3. Explorar els efectes de les pràctiques restauratives en les víctimes d'accidents de trànsit, a través de les percepcions dels professionals que les acompanyen i de les pròpies víctimes.	Professionals PAT-APAT i ADR-ICAB	Entrevista semiestructurada	Efectes descrits pels professionals / Testimonis del documental / Percepcions de les víctimes
	Víctimes d'accidents de trànsit que hagin participat en		

	processos restauratius		
	Documental PAT-APAT	Anàlisi documental	
OE4. Conèixer la perspectiva dels infractors en processos restauratius en sinistres vials.	Professionals de PAT-APAT i ICAB-ADR	Entrevista semiestructurada	Perspectives descrites pels professionals / Testimonis d'infractors al documental
	Documentació de programes existents	Anàlisi documental	
OE5. Identificar el rol potencial de l'educador o educadora social en processos restauratius en sinistres vials.	Professionals PAT-APAT i ICAB-ADR	Entrevista semiestructurada	Funcions descrites / Coincidències i divergències amb la literatura
	Literatura especialitzada	Anàlisi documental	

Nota. Elaboració pròpia.

ANNEX 2. Taula 2. Disseny adaptat de la recerca

<u>Objectiu</u>	<u>Font d'informació</u>	<u>Instrument</u>	<u>Indicador</u>
OG. Analitzar la mediació restaurativa com a mecanisme alternatiu de resolució de conflictes en accidents de trànsit, avaluant el seu potencial per atendre les necessitats de víctimes i infractors que el sistema de justícia penal tradicional no satisfà adequadament.			
OE1. Analitzar les diferències conceptuals entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives en el context dels sinistres vials, identificant com s'utilitzen i apliquen els professionals.	Professionals de PAT-APAT	Entrevista semiestructurada	Definicions que els professionals atorguen a cada concepte
	Professionals d'ADR-ICAB	Anàlisi documental	
	Mediadora especialitzada		Coincidències i divergències entre les definicions dels professionals i la literatura
	Educadora social		

	d'associació de víctimes Literatura		especialitzada Evidències de confusió terminològica en la pràctica professional
OE2. Descriure les necessitats emocionals, simbòliques i relacionals de les víctimes i la percepció sobre l'atenció rebuda en el marc del sistema de justícia penal tradicional	Professionals de PAT-APAT Professionals d'ADR-ICAB Educadora social d'associació de víctimes Documental PAT-APAT Estudi Ramon Llull	Entrevista semiestructurada Anàlisi documental	Necessitats emocionals, simbòliques i relacionals identificades pels professionals Percepció dels professionals sobre l'atenció que rep la víctima en el sistema judicial Buits i limitacions del sistema judicial descrits pels professionals Evidències de victimització secundària identificades

OE3. Explorar els efectes de les pràctiques restauratives en les víctimes d'accidents de trànsit, a través de les percepcions dels professionals que les acompanyen i de les pròpies víctimes.	Professionals de PAT-APAT Professionals Mediadora especialitzada Documental PAT-APAT	Entrevista semiestructurada Anàlisi documental	Efectes emocionals i simbòlics descrits pels professionals Valor de la disculpa i el reconeixement com a elements reparadors Efectes de les pràctiques restauratives indirectes en les víctimes Condicions que determinen l'eficàcia del procés restauratiu
OE4. Conèixer la perspectiva dels infractors en processos restauratius en sinistres vials.	Professionals de PAT-APAT Professionals d'ADR-ICAB Mediadora especialitzada Documental PAT-APAT	Entrevista semiestructurada Anàlisi documental	Patiment emocional dels infractors descrit pels professionals Limitacions del sistema judicial per facilitar la responsabilització de l'infractor Canvis en l'actitud i la comprensió de l'infractor després de participar en processos restauratius

OE5. Identificar el rol potencial de l'educador o educadora social en processos restauratius en sinistres vials.	Educadora social d'associació de víctimes Professionals d'ADR-ICAB Mediadora Literatura	Entrevista semiestructurada Anàlisi documental	Competències de l'educador social identificades pels professionals com a rellevants Fases del procés on l'educador social pot aportar més valor Diferències entre el rol de l'educador social i altres perfils professionals Absència de l'educador social a la literatura i a la pràctica professional com a troballa
--	---	--	--

ANNEX 3. Transcripcions entrevistes

3.1. Entrevista Yolanda Domenech PAT APAT

 Entrevista_Yolanda_Domenech.docx.pdf

3.2. Entrevista Maria Eugenia Pons PAT APAT

 Entrevista_Eugenia_Domenech.docx .pdf

3.3. Entrevista professionals ADR-ICAB

 Entrevista_Sofia_Torras_María_del_Carmen.pdf

3.4. Entrevista Laura Duro STOP accidentes.

 Entrevista_Laura_Duro.docx.pdf

ANNEX 4. Consentiments informats

4.1. Consentiment informat Yolanda Domenech P(A)T

 Consentiment_informat_ydomenech.pdf

4.2. Consentiment informat Maria Eugenia Pons P(A)T

 consentiment_informat_MEugeniaPons.PDF

4.3. Consentiment informat Laura Duro STOP accidentes

 consentiment_informat_LDuro.docx.pdf

ANNEX 5. Taula 3. Sistema de codificació: indicadors i categories d'anàlisi

Indicador	Categoria	Codi
Definicions que els professionals atorguen a cada concepte	Distinció conceptual entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives	DC
Definicions dels professionals i la literatura		
Evidències de clarificació terminològica en la pràctica professional		
Necessitats emocionals, simbòliques i relacionals identificades pels professionals	Necessitats de les víctimes i limitacions del sistema judicial	NV
Percepció sobre l'atenció rebuda al sistema judicial		
Buits i limitacions del sistema judicial descrits pels professionals		
Evidències de victimització secundària identificades		
Efectes emocionals i simbòlics descrits pels professionals	Efectes de les pràctiques restauratives en les víctimes	EPR
Valor de la disculpa i el reconeixement com a elements reparadors		
Efectes de les pràctiques restauratives indirectes		
Condicions que determinen l'eficàcia del procés restauratiu		
Patiment emocional dels infractors descrit pels professionals	Perspectiva dels infractors en processos restauratius	PI
Limitacions del sistema judicial per facilitar la responsabilització		
Canvis en l'actitud de l'infractor després de participar en processos restauratius		
Competències de l'educador social identificades com a rellevants	Rol potencial de l'educador social	RES
Fases del procés on l'educador social pot aportar		

més valor		
Diferències entre el rol de l'educador social i altres perfils professionals		
Absència de l'educador social a la literatura i a la pràctica professional		

ANNEX 6. Taula 4. Matriu d'anàlisi de dades: categories, subcategories, unitats d'anàlisi i relació amb el marc teòric

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
1. Distinció conceptual entre mediació, justícia restaurativa i pràctiques restauratives → Codi (DC)	DC1. Definició de mediació des de la perspectiva professional	Bloc 1 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Finalitat: arribar a acords sobre un conflicte, susceptibles d'executar-se judicialment. El mediador té una estructura de pensament orientada a l'acord: quins temes tractar; en quin ordre, quines propostes explorar."</i> A partir d'aquest fragment, s'evidencia que la mediació se centra en la dimensió tècnica i procedimental del conflicte, deixant en un segon pla la dimensió emocional.	Highton i Álvarez (1998) defineixen la mediació com un procediment orientat a arribar a un resultat mútuament acceptable. García Villaluenga (2010) identifica l'orientació a l'acord com un dels principis vertebradors de la institució.
		Bloc 1 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Si tu com a professional estàs pensant en arribar a un acord, estructures la sessió d'una manera; si estàs pensant en reparar un dany, l'estructures d'una altra. No és el mateix."</i>	Coincideix amb la distinció que estableix ADR-ICAB entre metodologia mediatadora i restaurativa: la mateixa persona pot actuar amb dues finalitats diferents en funció de la metodologia que empra (comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026).

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
		Bloc 1 (E. Domènec)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Si la mediació en un accident de trànsit es fa simplement per arribar a un acord econòmic, que l'asseguradora pagui tant i la família accepti, llavors no té res de restaurativa."</i>	Reforça la distinció conceptual del TFG: la mediació sense component restauratiu queda reduïda a gestió econòmica. Sanz Parrilla (2017) ja assenyala que l'estructura triangular asseguradora-víctima-infractor tendeix a centrar la resposta en la dimensió econòmica.
		Bloc 1 (E. Domènec)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"La mediació és la meua eina, la justícia restaurativa és el meu marc de valors tot i que jo exerceixo d'advocada."</i>	Coincideix amb la perspectiva de Mazo Álvarez (2013), que situa la mediació com a eina al servei de la justícia restaurativa quan s'aplica amb filosofia reparadora.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"No és mediació en sentit estricte perquè no hi ha un procés entre les parts d'un mateix cas."</i>	Corroborar la taula de distinció conceptual del TFG (3.2.4): la mediació requereix les parts del mateix conflicte,

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					mentre que les pràctiques restauratives admeten formats indirectes (Rodríguez Giménez, 2024).
	DC2. Definició de justícia restaurativa des de la perspectiva professional	Bloc 1 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"PAT-APAT treballa per potenciar i donar a conèixer la justícia restaurativa en casos de sinistres de trànsit. Precisament en aquests casos la justícia restaurativa té un valor especial, perquè no hi ha intencionalitat: no és com algú que va a fer mal a algú deliberadament."</i>	Coincideix amb la definició de les Nacions Unides recollida per Domingo de la Fuente (2017): la justícia restaurativa respecta la dignitat de cada persona i promou la sanació de víctimes, ofensors i comunitat. La involuntarietat del dany és una particularitat dels sinistres vials que Martí Soler (2025) identifica com a especialment rellevant.
		Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"La justícia restaurativa és allò que necessita la víctima per sentir-se restaurada. De vegades això no és parlar amb l'infractor, perquè no pot o no vol, però sí que pot ser parlar amb l'última persona que va agafar la mà al seu fill quan estava morint."</i> Aquesta definició amplia el concepte de justícia restaurativa més	Confirma que la justícia restaurativa no es pot reduir a la trobada directa víctima-infractor (Domingo de la Fuente, 2017).

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				enllà de la trobada directa, posant en el centre les necessitats reals de la víctima.	PAT-APAT & Universitat Ramon Llull (2023) identifiquen el reconeixement i la recomposició de llaços com a necessitats centrals, que no exigeixen necessàriament la presència de l'infractor concret.
		Bloc 1 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Finalitat: que ambdues parts sàpiguen el que ha passat i per què; treballar la dimensió humana del conflicte. No necessàriament s'arriba a acords; el procés en si mateix és tan important com els acords."</i>	Concorda amb Carnevali Rodríguez (2022): en la justícia restaurativa el procés té valor en si mateix, independentment de si s'arriba a un acord formal. Contrasta amb la mediació, on l'absència d'acord implica un procés incomplet (taula 3.2.4).
		Bloc 1 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Però si l'objectiu és que la víctima pugui explicar el seu patiment, entendre el que va passar; i que l'infractor assumeixi responsabilitat de manera real... llavors sí, la situaria com una pràctica restaurativa."</i>	Reforça Suárez Suárez (2017): la justícia restaurativa i la mediació no

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					són oposades sinó complementàries. Quan la mediació s'aplica amb filosofia restaurativa, el procés inclou la dimensió emocional i simbòlica.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"L'objectiu no és el perdó ni un acord, sinó la comprensió mútua i la reparació emocional, que és el nucli de qualsevol pràctica restaurativa."</i>	Coincideix amb Rodríguez Giménez (2024): el nucli de qualsevol pràctica restaurativa és la comprensió mútua i la reparació emocional, no el perdó forçat ni l'acord formal.
	DC3. Definició de pràctiques restauratives des de la perspectiva professional	Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Hi ha la via oficial, que és el Servei de Justícia Restaurativa del Departament de Justícia, i després hi ha altres vies restauratives que també funcionen. Nosaltres, per exemple, anem a les presons i fem cercles restauratius amb persones que estan allà per delictes contra la seguretat viària."</i>	Rodríguez Giménez (2024) confirma que les pràctiques restauratives van més enllà de la justícia restaurativa i no requereixen necessàriament un delictes. Els cercles restauratius en centres penitenciaris se situen en el marc de la justícia

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					restaurativa (hi ha component penal), però d'altres activitats de PAT-APAT constitueixen pràctiques restauratives en sentit ampli.
		Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"L'important és identificar-ho i oferir-ho. Això és el que nosaltres volem valorar: explorar quines possibilitats hi ha mentre avancem cap a una justícia restaurativa més consolidada."</i>	Reforça la perspectiva de Domingo de la Fuente (2017): reduir la justícia restaurativa a les trobades víctima-infractor limita tant la seva aplicació com la seva eficàcia. PAT-APAT exemplifica com explorar les possibilitats sense esperar la consolidació del marc legal.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Jo ho definiria com una pràctica restaurativa indirecta. No és mediació en sentit estricte perquè no hi ha un procés entre les parts d'un mateix cas. És més proper a allò que en justícia restaurativa s'anomena 'victim-offender panels' o grups de treball restauratiu."</i>	Coincideix amb la definició de panels de víctimes de Rodríguez Giménez (2024): modalitat on víctimes expliquen l'impacte a infractors de tipus similar,

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					sense relació directa entre ells. Model aplicat als cursos de recuperació de punts.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"El que fem a PAT-APAT s'emmarca clarament dins de les pràctiques restauratives, tot i que té elements que el fan singular. Treballem amb trobades indirectes: víctimes i infractors de casos diferents que comparteixen l'experiència del sinistre des de bandes oposades."</i>	Corroborar la taula del TFG (3.2.4): les pràctiques restauratives constitueixen el concepte més ampli, que inclou formats indirectes, i no requereixen un delictes penal de per mig.
		Bloc 4 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"El que fem als centres penitenciaris, posar cara a cara víctimes i infractors des d'una lògica no punitiva sinó orientada a la reinserció i la comprensió del dany, és molt proper a la justícia restaurativa."</i>	Il·lustra la dimensió pedagògica i preventiva dels cercles restauratius descrita per Rodríguez Giménez (2024), especialment rellevant en contextos penitenciaris amb delictes contra la seguretat vial.
	DC4. Distinció conceptual	Bloc 1 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Posar etiquetes incorrectes als processos genera confusió en les persones participants, que no saben ben bé on van ni què poden"</i>	Confirma la troballa central del TFG (3.2.4): la confusió terminològica té

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				<i>esperar. És important situar les persones en el procés des del principi."</i>	conseqüències pràctiques directes sobre les expectatives de les persones participants. García Villaluenga (2010) ja adverteix que els principis de la mediació han de ser clars per a totes les parts des del principi.
		Bloc 1 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Una mateixa persona pot ser mediatadora i professional de la justícia restaurativa, però en cada moment actua amb una metodologia diferent i s'identifica de manera diferent. La metodologia és la que determina la finalitat. Si la metodologia no és la correcta, la finalitat queda desviada."</i> Aquesta afirmació és especialment rellevant per a l'educador social que pugui exercir en aquest àmbit: la formació metodològica específica és condició indispensable per no desvirtuar el procés.	Reforça la distinció teòrica: la metodologia determina la finalitat (taula 3.2.4). La primera llei de mediació a Catalunya (Llei 1/2001) ja reconeixia l'educació social entre les cinc professions habilitades, cosa que pressuposa una identitat metodològica pròpia.
		Bloc 1 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"El terme 'justícia restaurativa' el reservo més per a quan explico la filosofia del que fem, no tant com a etiqueta professional perquè de moment no és un títol reconegut."</i>	Coincideix amb l'anàlisi del TFG (3.2.4): la confusió terminològica no és

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					exclusiva de la pràctica sinó que es reproduceix fins i tot entre els professionals del camp. La manca d'un títol reconegut per a la justícia restaurativa és un obstacle estructural (Ayllón García, 2019).
		Bloc 1 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"La realitat és que la pressió legal i asseguradora sovint la converteix en el primer [model purament econòmic]."</i>	Corroborar Sanz Parrilla (2017): la pressió asseguradora tendeix a convertir el procés en gestió econòmica, buidant-lo de la dimensió restaurativa. Martí Soler (2025) assenyala que les víctimes surten del judici sense que ningú els hagi demanat perdó.
2. Necessitats de les víctimes i limitacions	NV1. Necessitats emocionals i simbòliques de	Bloc 1 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Quan el qui ha causat el dany no tenia cap intenció de fer-ho, també necessita demanar perdó, perquè les persones que causen el dany també ho passen molt malament. Se senten culpables per sempre. I per a la víctima, el fet que l'infractor no s'hagi posat</i>	Confirma la necessitat bidireccional identificada per Martí Soler (2025): l'infractor també necessita un

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
s del sistema judicial (NV)	les víctimes			<i>mai en contacte, que no hagi demanat perdó, és un pes afegit que dificulta molt el procés de recuperació."</i>	espai per expressar el remordiment que el sistema judicial no li proporciona. Carnevali Rodríguez (2022) documenta que el context processal desaconsella qualsevol expressió de remordiment per raons estratègiques.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"La demanda principal és d'acompanyament psicològic: entendre el que viuen i treballar l'acceptació. Les víctimes es pregunten molts 'perquè', tenen moltes preguntes sense resposta, resposta que ningú li pot donar."</i>	Coincideix amb Tortosa (2020): el 85,1% de les víctimes identifica l'accident com l'esdeveniment més traumàtic de la seva vida. Sampedro-Arrubla (2010) assenyala que les víctimes surten del judici sense saber per què va passar l'accident.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Quan hi ha una pèrdua, especialment la d'un fill, la persona sovint viu en un estat de xoc, com si fos una pel·lícula que no tingués res a veure amb ella. Les reaccions de negació, ira, tristesa profunda i impotència són respostes normals davant d'una situació totalment anormal."</i>	Acero Rodríguez et al. (2007) documenten que la pèrdua imprevista invalida la capacitat adaptativa durant

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				La descripció fenomenològica del dol que fa la professional coincideix amb les fases descrites per Kübler-Ross i el concepte de dol traumàtic, rellevant per comprendre el moment adequat d'intervenció restaurativa.	molt més temps. Gifre et al. (2015) descriuen les seqüeles psicosocials a llarg termini. Payne (2002) aporta el marc de la teràpia narrativa: narrar i re-narrar l'experiència traumàtica en un espai segur és el mecanisme per reorganitzar el sentit de la pèrdua.
		Bloc 2, (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"S'explica que l'objectiu és poder parlar amb l'altra part sobre el que ha passat, entendre les necessitats de cadascú (reparació econòmica, demanar perdó, rebre'l, conèixer l'altra persona, iniciar o evitar la via judicial)."</i>	PAT-APAT & Universitat Ramon Llull (2023) identifiquen quatre necessitats centrals: reconeixement, recomposició de llaços, no-repetició i perdonar. La necessitat d'entendre el que va passar és coherent amb Martí Soler (2025) i Sampedro-Arrubla (2010).

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
	NV2. Necessitats relacionals i de reconeixement	Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"També ens hem trobat de casos de víctimes que demanen ajuda per poder trobar respostes per part de l'infractor, per saber perquè va passar allò, d'aquella manera."</i>	Martí Soler (2025) identifica la necessitat de rebre alguna forma de reconeixement per part de la persona responsable com una de les necessitats centrals de les víctimes. PAT-APAT & Universitat Ramon Llull (2023) la inclouen dins la necessitat de 'reconeixement'.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Hi ha membres nostres que, en processos ja més avançats, han expressat la pregunta de per què l'infractor no es va interessar per elles a l'hospital, per què no va demanar perdó."</i>	Coincideix amb Sampedro-Arrubla (2010): les víctimes necessiten ser escoltades i reconegudes en el seu patiment, necessitat que el sistema judicial no satisfà perquè les limita al rol de testimoni passiu.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Ella diu que si ara li demanés perdó, no la perdonaria, ja que el perdó no seria per a l'altra persona, sinó per a ella mateixa."</i> Aquesta afirmació remet al concepte de perdó com a acte alliberador per a la pròpia víctima, independent de l'acció de	Remet al concepte de perdó com a acte alliberador de la pròpia víctima (PAT-APAT & Universitat Ramon Llull,

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				<i>l'infractor; perspectiva propera als treballs de Enright sobre el perdó terapèutic.</i>	2023: 'perdonar no com a obligació sinó com a necessitat personal per poder seguir endavant'). El procés restauratiu ofereix aquest espai que el sistema judicial no proporciona.
		Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"De vegades això no és parlar amb l'infractor, perquè no pot o no vol, però sí que pot ser parlar amb l'última persona que va agafar la mà al seu fill quan estava morint. Allò que ajuda a avançar, allò que ajuda a restaurar, és el que necessita la víctima."</i>	Confirma que la necessitat relacional de les víctimes va més enllà de la trobada directa (Domingo de la Fuente, 2017). La flexibilitat de les pràctiques restauratives permet adaptar la resposta a la necessitat real de cada víctima.
		Bloc 2, casos (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Cas de la noia i la família americana [...] El resultat: els pares van transmetre a la noia que la perdonaven absolutament i li van desitjar una bona vida. Va ser molt emocionant."</i>	Il·lustra els efectes de la reparació simbòlica documentats per Carnevali Rodríguez (2022): la comprensió empàtica del dany causat té efectes

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					terapèutics significatius fins i tot quan no s'arriba a cap acord formal.
	NV3. Limitacions del sistema judicial per atendre les necessitats	Bloc 4 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"La via punitiva no soluciona res. Cal quelcom pedagògic com la mediació i la justícia restaurativa. La justícia no és només l'administració de justícia: justícia és obtenir una solució satisfactòria a allò que ha passat, que atengui les teves necessitats reals."</i>	Coincideix amb Suárez Suárez (2017) i Carnevali Rodríguez (2022): la justícia restaurativa no substitueix el procés penal sinó que el complementa, atenent necessitats que el model punitiu no pot cobrir per la seva pròpia naturalesa adversarial.
		Bloc 4 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"La justícia habitual té pocs processos que tractin la part humana dels problemes, que sovint és la que més beneficis aporta."</i>	Reforça Sampedro-Arrubla (2010): la justícia penal convencional no disposa de mecanismes per acompanyar la dimensió emocional i relacional del trauma. Tortosa (2020) confirma que el 73,6% de les víctimes no

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					està d'acord amb les mesures legals adoptades.
		Bloc 1 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Des del 2016 fins al 2024 hi ha hagut només 30 casos a través del Servei de Justícia Restaurativa oficial. Són molts anys per a tan pocs casos."</i>	Confirma la infrautilització documentada al TFG (3.3.2): malgrat que la Llei 4/2015 reconeix el dret a la justícia restaurativa, l'aplicació real és mínima. Ayllón García (2019) identifica el principi de legalitat penal com a obstacle estructural.
		Bloc 1 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Una de les preocupacions principals és que, sovint, la justícia sembla anar més companyat dels infractors que de les víctimes, que queden desemparades."</i>	Coincideix amb Reyes Valenzuela i Benavides Llerena (2018) sobre la victimització secundària generada pels processos judicials prolongats. Tortosa (2020) documenta que el 36,8% de les víctimes perd la feina i el 28% veu deteriorades les relacions socials.

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
		Bloc 5 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"A Catalunya i a l'Estat hi ha molt poca cultura restaurativa, molt poca formació als jutjats i fiscalies, i molt poc reconeixement legal del procés."</i>	Confirma el buit normatiu descrit al TFG (3.3.2): cap dels articles del Codi Penal sobre delictes contra la seguretat vial (arts. 379-385 ter) fa referència explícita a les pràctiques restauratives (Martí Soler, 2025).
	NV4. Victimització secundària	Bloc 1 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"La victimització secundària —tot el sofriment afegit que genera el procés judicial, els jutges, els advocats sense sensibilitat— és un problema molt real que cal abordar."</i> El concepte de victimització secundària és un element clau per justificar la necessitat d'equips interdisciplinaris amb perfils d'acompanyament (educadors socials, psicòlegs) als processos restauratius.	Reyes Valenzuela i Benavides Llerena (2018) defineixen la victimització secundària com el dany psicosocial addicional generat pel contacte amb les institucions. Martí Soler (2025) la identifica com un dels riscos principals quan no hi ha acompanyament adequat.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Paral·lelament, moltes víctimes expressen dubtes jurídics: com procedir amb l'atestat, si s'ha fet correctament, com reclamar si el conductor anava begut o drogat."</i>	Coincideix amb Gifre et al. (2015): les víctimes necessiten acompanyament

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					per navegar el sistema. La Generalitat de Catalunya (Departament de Justícia, 2024a) preveu serveis d'informació i acompanyament com a dret dels participants en processos restauratius.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Quan una persona pateix un sinistre, darrere hi ha tot un seguit de tràmits legals [...] tenir una figura de referència que guiï en aquest procés és fonamental per poder treballar paral·lelament la recuperació personal."</i>	Reforça el rol de l'educador social identificat al TFG (3.5): l'acompanyament en els tràmits és una de les funcions que el CGCEES (2007) atribueix a la professió, especialment en situacions de vulnerabilitat.
		Bloc 5 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"El risc més gran és la revictimització: si el procés no es fa bé, la víctima pot sortir-ne pitjor que com hi havia entrat. Per això la preparació és tan important."</i>	Domingo de la Fuente (2017) i Martí Soler (2025) identifiquen la revictimització com el risc principal d'un procés restauratiu mal dissenyat. La

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					preparació prèvia és condició irrenunciable per garantir la voluntarietat genuïna.
3. Efectes de les Pràctiques Restauratives (EPR)	EPR 1. Recuperació del protagonisme i escolta activa	Bloc 3 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Les víctimes i familiars de l'associació anem als centres a explicar la nostra experiència i a donar cara a l'impacte real que provoca un accident [...] les víctimes troben un espai per poder expressar el que ha suposat aquell accident per a ells."</i>	Sampedro-Arrubla (2010) documenta que les pràctiques restauratives ofereixen allò que el sistema judicial rarament proporciona: ser escoltades i recuperar una certa sensació de control. La teràpia narrativa (Payne, 2002) confirma el valor terapèutic d'explicar l'experiència traumàtica en un espai segur.
		Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"En tots dos casos sempre els diem que estem en cercle perquè no venim a jutjar, sinó a reflexionar conjuntament. Això ja crea un clima molt diferent."</i>	Coincideix amb Rodríguez Giménez (2024) sobre els cercles restauratius: la disposició en cercle simbolitza que totes les veus s'escolten en igualtat de condicions, element

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					diferenciador respecte al procés judicial adversarial.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Que la víctima pugui expressar el seu dolor i ser escoltada, i que l'infractor pugui prendre consciència real del dany que provoca una conducció irresponsable."</i> La recuperació del protagonisme de la víctima és una de les funcions centrals que la literatura sobre justícia restaurativa atribueix a aquests processos, en contrast amb el model judicial tradicional on la víctima queda sovint relegada a testimoni.	Carnevali Rodríguez (2022) confirma que la reparació emocional i simbòlica té efectes terapèutics significatius fins i tot quan no s'arriba a cap acord formal. La víctima recupera el protagonisme que el procés penal li nega en limitar-la al rol de testimoni (Sampedro-Arrubla, 2010).
		Resultats (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"L'experiència de participar va ser molt positiva per a les persones participants."</i>	Corroborava els resultats del programa pilot d'ADR-ICAB, reconegut pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya com la millor iniciativa en mediació de 2025 (Torras, citat a ElNacional.cat, 2025).

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
	EPR 2. Reparació simbòlica i valor de la disculpa	Casos destacats (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Cas de la noia i la família americana [...] El resultat: els pares van transmetre a la noia que la perdonaven absolutament i li van desitjar una bona vida. Va ser molt emocionant."</i>	Il·lustra el valor de la reparació simbòlica documentat per Carnevali Rodríguez (2022): la comprensió empàtica del dany causat genera efectes que cap sentència formal pot produir. PAT-APAT & Universitat Ramon Llull (2023) identifiquen el perdó com a necessitat personal de la víctima, no com a obligació.
		Casos destacats (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"El procés va permetre que s'entengués que el cop havia estat involuntari i accidental."</i>	Martí Soler (2025) assenyala que la involuntarietat del dany, tot i no eliminar el dolor, condiciona el procés emocional de les dues parts. Comprendre el context de l'accident és una de les necessitats centrals de les víctimes.

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"La víctima va acabar pal·liant una miqueta tot aquest dolor que sentia, va poder preguntar-li a l'infractor el motiu de per què va fer això i va acceptar les seves disculpes, entenent que tot i que va ser una acció evitable, ell no va produir aquest mal de manera intencionada."</i> Aquest fragment il·lustra el valor terapèutic de la disculpa i de la comprensió del context de l'accident, elements que la justícia penal ordinària no contempla sistemàticament.	Confirma els beneficis documentats per Sampedro-Arrubla (2010): les pràctiques restauratives permeten a les víctimes rebre informació sobre el que va passar i obtenir un reconeixement explícit del dany sofert. Carnevali Rodríguez (2022) subratlla que la disculpa genuïna és terapèuticament significativa fins i tot sense acord formal.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Per a algunes, el que necessiten és entendre el perquè, sentir que algú que ha estat en la posició de l'infractor assumeix responsabilitat i els veu com a persones. Això ho pot oferir el model indirecte."</i>	Reforça la distinció entre perdó i comprensió: Domingo de la Fuente (2017) adverteix que reduir la justícia restaurativa al perdó limita la seva eficàcia. La reparació emocional és possible sense que s'arribi al perdó.

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
	EPR 3. Valor pedagògic i preventiu de les pràctiques indirectes	Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Una és una sessió única en la qual primer fem una introducció perquè els interns parlin i veiem quines idees prèvies tenen sobre el tema; llavors quan escolten la víctima poden contrastar tot allò que havien dit, i solen adonar-se que no encaixa amb la realitat."</i>	Coincideix amb Rodríguez Giménez (2024) sobre el funcionament dels panels de víctimes: la confrontació entre les idees prèvies dels infractors i el relat real de les víctimes genera un canvi de comprensió profund. Carnevali Rodríguez (2022) documenta que contribueix a la reducció de la reincidència.
		Casos destacats (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Cas de les dues mares [...] El resultat va ser molt positiu i totes dues van sortir molt bé del procés. Va tenir una finalitat clarament pedagògica."</i>	Exemplifica la dimensió pedagògica de les pràctiques restauratives descrita per Martín i Rodríguez (2019): per a l'infractor, la responsabilització i la reinserció; per a la víctima, la recuperació i la reconstrucció del sentit.

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
		Bloc 3 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"L'objectiu és que l'intern surti amb una actitud més segura i conscient, i que no reincideixi en delictes de trànsit un cop completa la condemna."</i> La dimensió preventiva de les pràctiques restauratives reforça la seva utilitat en contextos de reinserció, un àmbit en el qual l'educació social té una trajectòria consolidada.	Coincideix amb la funció preventiva dels panels de víctimes als cursos de recuperació de punts (Ordre INT/914/2024, de 2 de setembre). Peces Bernardo (2016) documenta la trajectòria de l'educació social en àmbits emergents com l'educació vial.
		Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Un altre exemple són els cursos de recuperació de punts, on infractors que potser no han causat cap sinistre però han anat acumulant multes escolten el testimoni d'una víctima i d'algú que ha causat un accident."</i>	Rodríguez Giménez (2024) descriu els panels de víctimes aplicats als cursos de recuperació de punts com una combinació de la dimensió restaurativa i la preventiva. Martí Soler (2025) confirma la manca d'informació sistemàtica a les víctimes sobre aquestes opcions.

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
	EPR 4. Condicions per a l'eficàcia del procés	Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Hi ha un filtre previ molt important: cal assegurar-se que la persona emocionalment ho pot sostenir. No n'hi ha prou amb voler-ho fer; has de poder aguantar explicar una part molt íntima i molt dolorosa de la teva vida davant d'un grup."</i>	Domingo de la Fuente (2017) i Martí Soler (2025) identifiquen la manca de preparació de les parts com un dels riscos principals. La voluntarietat és el principi rector per excel·lència de la mediació (García Villaluenga, 2010) i condició irrenunciable de la justícia restaurativa.
		Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Treballem el discurs perquè sigui efectiu [...] No és manipular el discurs, és enfocar-lo perquè generi la reflexió adequada."</i>	PAT-APAT & Universitat Ramon Llull (2023) subratlla la importància del treball previ amb les víctimes per preparar el seu relat. La preparació garanteix que el procés generi la reflexió adequada sense caure en la revictimització.
		Gestió casos	Notes ADR-ICAB	<i>"No sempre és el moment adequat per iniciar el procés: Persones en recuperació mèdica activa; Persones molt afectades"</i>	Coincideix amb Reyes Valenzuela i Benavides

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
		(Notes ADR-ICAB)		<i>emocionalment; Casos amb seqüeles econòmiques no determinades."</i>	Llerena (2018): el moment adequat de la intervenció és determinant per evitar la victimització secundària. Tortosa (2020) confirma que les seqüeles psicològiques poden persistir fins i tot quan la persona s'ha recuperat físicament.
		Bloc 5 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Un altre risc és el de convertir el procés restauratiu en una eina de reducció de condemna per a l'infractor sense que hi hagi una assumpció de responsabilitat real: llavors és un teatre que fa mal a tothom."</i> Aquesta advertència assenyala que la qualitat del procés depèn de la preparació i del seguiment, funcions que poden correspondre en part a l'educador social.	Domingo de la Fuente (2017) identifica la instrumentalització del procés per part de l'infractor com un risc principal. Martí Soler (2025) afegeix que la manca de professionalitat del facilitador és un factor de risc estructural que justifica la formació específica.
		Nota important (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"El procés és gradual i va pas a pas. Moltes persones tenien dubtes inicials [...] i no tot el que era contactat acabava participant. Però els que sí que participaven tenien una experiència molt positiva."</i>	Confirma el caràcter gradual del procés restauratiu descrit per Rodríguez Giménez

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					(2024): les pràctiques restauratives constitueixen un contínuum que va de les formes més informals a les més formals. La voluntarietat genuïna és la condició que transforma els riscos en beneficis.
4. Perspectiva dels infractors en processos restauratius (PI)	PI 1. Patiment emocional de l'infractor	Bloc 1 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Les persones que causen el dany també ho passen molt malament. Se senten culpables per sempre."</i>	Carnevali Rodríguez (2022) documenta que el context processal agreunja el patiment de l'infractor en desaconsellar qualsevol expressió de remordiment per raons estratègiques. Martí Soler (2025) confirma que la justícia ordinària no reconeix ni atén el patiment propi de l'infractor.
		Bloc 4 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"En molts accidents involuntaris, el conductor responsable també busca pal·liar el dolor, perquè les conseqüències de la justícia ordinària no el deixen tranquil. Hi ha una demanda real de les dues parts."</i>	Confirma la demanda bidireccional identificada al TFG (3.4.1): tant les víctimes

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				La bidireccionalitat de la demanda restaurativa és un argument de pes per a la institucionalització dels serveis de justícia restaurativa en sinistres vials.	com els infractors busquen un espai que el sistema judicial no proporciona. Suárez Suárez (2017) subratlla que la justícia restaurativa atén les necessitats de totes les parts afectades.
		Bloc 2 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Si les intencions eren genuïnes, on s'observava un penediment real, sense l'objectiu de reduir la pena, li hem donat entrada, perquè la seva visió també és valuosa per als processos de sensibilització i també mereixen ser escoltades i que puguin expressar el seu patiment."</i>	Coincideix amb Carnevali Rodríguez (2022): per a l'infractor, les pràctiques restauratives constitueixen un espai que li permet assumir la responsabilitat de manera activa i genuïna, enfrontar les conseqüències del seu acte i, si ho desitja, demanar perdó.
		Casos destacats (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Els ocupants de la moto, molt preocupats, fins i tot van acompanyar la parella al metge."</i>	Il·lustra la involuntarietat del dany pròpia dels sinistres vials (Martí Soler, 2025): a diferència d'altres delictes, la

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					majoria no responen a una voluntat de fer mal, i l'infractor experimenta un patiment propi que el sistema judicial rarament reconeix.
	PI 2. Limitacions del sistema judicial per als infractors	Bloc 4 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"La justícia restaurativa pot fer-se fins i tot en casos prescrits judicialment: si una persona no pot accedir a la via judicial però necessita fer alguna cosa, pot iniciar un procés restauratiu indirecte."</i>	Ayllón García (2019) confirma que en el context espanyol actual la justícia restaurativa ha de concebre's com a mecanisme complementari i no substitutiu del procés penal. Tanmateix, el marc legal no impedeix processos restauratius informals en casos prescrits.
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"En casos penals, és molt difícil organitzar una trobada directa mentre hi ha un procés judicial obert sense interferir-hi."</i>	Reforça el buit normatiu descrit al TFG (3.3.2): la Llei 4/2015 reconeix el dret a la justícia restaurativa, però cap dels articles del Codi Penal sobre delictes contra la

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					seguretat vial en fa referència explícita (Martí Soler, 2025).
		Bloc 2 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Molts infractors han complert condemna i han passat anys, i localitzar-los i implicar-los és molt complex."</i>	Coincideix amb Maria Eugenia Pons (comunicació personal, 25 de maig de 2026): el model indirecte de PAT-APAT és una solució elegant a les barreres legals, emocionals i pràctiques de la mediació directa.
	PI 3. Responsabilització activa a través de les pràctiques restauratives	Bloc 2 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"La víctima explica la seva experiència i l'infractor escolta, reflexiona i fa un clic. Té un efecte real."</i>	Carnevali Rodríguez (2022) documenta que quan l'infractor escolta el relat de les conseqüències del seu acte, desenvolupa una comprensió empàtica del dany causat que contribueix a la reducció de la reincidència.
		Bloc 3 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Els infractors també poden ser conscients del patiment que han pogut arribar a provocar. I d'aquesta manera, fer aquest treball"</i>	Coincideix amb Martín i Rodríguez (2019): els

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				<i>també més preventiu o de treballar el que no torni a passar i ser conscients de les conseqüències tan greus que es generen a la vida d'algú."</i> La presa de consciència de l'impacte és un element transformador fonamental en qualsevol pràctica restaurativa, i és la base dels programes de prevenció de la reincidència.	processos restauratius tenen una dimensió pedagògica fonamental per a l'infractor, en la línia de la responsabilització i la reinserció. L'avergonyiment reintegrador de Braithwaite (citat a Rodríguez Giménez, 2024) distingeix entre la persona i l'acte.
		Bloc 4 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Molts [infractors] no estan preparats per assumir la responsabilitat del dany que han causat, i necessiten un treball previ de reflexió que va més enllà del que un mediador fa en una o dues sessions."</i>	Reforça la necessitat de preparació prèvia identificada per Domingo de la Fuente (2017): la manca de preparació és un dels riscos principals dels processos restauratius. L'educador social pot tenir un rol clau en aquesta fase (3.5.3).
		Resultats (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Va aconseguir que la majoria de casos no arribessin als jutjats, que era en part l'objectiu. Va quedar demostrat que hi ha una</i>	Confirma els resultats del programa pilot d'ADR-ICAB

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				<i>demanda real per part de la ciutadania i que les associacions de víctimes porten temps reclamant-ho."</i>	(comunicació personal, Centre ADR-ICAB, 28 d'abril de 2026), reconegut pel Departament de Justícia com la millor iniciativa en mediació de 2025 (Torras, citat a ElNacional, 2025).
5. Rol potencial de l'educador social (RES)	RES 1. Competències de l'educador social aplicables als processos restauratius	Bloc 4 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"L'educador social té un paper clau, sobretot en la part de treball grupal i d'acompanyament en el procés de reinserció social. En el context de la justícia restaurativa, és el perfil que millor pot facilitar els cercles i els espais de diàleg, perquè té formació en dinàmiques de grup, en gestió de conflictes i en treball comunitari."</i>	CGCEES (2007) identifica la mediació social, cultural i educativa com una de les quatre grans funcions de la professió. Rodríguez Giménez (2024) confirma que el facilitador dels cercles restauratius ha de tenir formació en dinàmiques de grup i gestió de conflictes, competències pròpies del perfil socioeducatiu.
		Bloc 4 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"L'educador social té un paper fonamental de mediació entre la víctima i l'entorn social [...] L'educador sap com arribar a col·lectius vulnerables, com dissenyar intervencions grupals i com sostenir processos de canvi d'actitud a llarg termini."</i>	Coincideix amb el catàleg de funcions del CGCEES (2007): la generació de

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					xarxes socials i recursos educatius i la mediació social i cultural. Peces Bernardo (2016) documenta la capacitat de l'educació social per intervenir en àmbits emergents.
		Bloc 4 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"Primer de tot, una alta tolerància emocional i la capacitat de contenir el dolor aliè sense quedar-se'n atrapat [...] l'educador ha de tenir competències en gestió de grups [...] i saber comunicar-se amb una gran varietat de col·lectius."</i>	Martín i Rodríguez (2019) subratllen la dimensió pedagògica dels processos restauratius com el terreny natural de l'educació social. La tolerància emocional és una competència clau per acompanyar persones en situació de vulnerabilitat extrema (Gifre et al., 2015).
		Bloc 4 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"L'educador social té competències molt valuoses: acompanyament emocional, treball amb col·lectius vulnerables, gestió de processos de canvi."</i>	Coincideix amb ASEDES/CGCEES (2007): l'educador social és un professional que intervé en situacions de vulnerabilitat,

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					conflicte o necessitat social, aportant una mirada holística i comunitària.
		Bloc 4 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Primer, formació específica en pràctiques restauratives, que no s'ensenyava als graus. Segon, coneixements bàsics del marc legal dels accidents de trànsit i del sistema penal [...] Tercer, capacitat per treballar amb trauma [...] I quart, capacitat per gestionar la impotència."</i> El conjunt de competències identificades per les professionals coincideix en gran mesura amb el perfil de l'educador social, tot i que s'assenyala l'absència de formació específica en pràctiques restauratives als plans d'estudi actuals.	Corroborava la diagnosi del TFG (3.5.2): les competències identificades pels professionals coincideixen amb el perfil de l'educador social, però la formació específica en pràctiques restauratives és absent dels plans d'estudi actuals. La Llei 1/2001 ja reconeixia l'educació social entre les cinc professions habilitades per a la mediació.
	RES 2. Fases del procés on l'educador social pot intervenir	Bloc 4 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"En la fase de seguiment posterior i en la prevenció. En la fase aguda, just després del sinistre, el que predomina és la intervenció en crisi. Però a mesura que avança el temps, la víctima necessita algú que l'acompanyi en la reconstrucció del dia a dia i en la reintegració social, i aquí l'educador social és essencial."</i>	Coincideix amb la diagnosi del TFG (3.5.3): la fase de seguiment posterior és el terreny natural de l'educador social. Nevado et al. (1998) confirmen que el 52,5% de

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					les víctimes mantenia seqüeles psicològiques malgrat trobar-se físicament recuperades, evidenciant la necessitat d'acompanyament a llarg termini.
		Bloc 4 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Diria que en dues fases especialment. La preparació prèvia, sobretot amb els infractors [...] I el seguiment posterior, especialment amb les víctimes: el procés restauratiu no s'acaba quan acaba la trobada, i acompanyar la persona en la integració del que es viu és fonamental."</i>	Martín i Rodríguez (2019) subratllen que els processos restauratius no s'acaben amb la trobada: la integració posterior requereix un professional capaç d'acompanyar el canvi personal i relacional. La preparació de l'infractor és coherent amb les funcions pedagògiques del CGCEES (2007).
		Bloc 4 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"El gran valor de l'educador social és en el seguiment posterior, que és la fase més llarga i sovint la més desatesa [...] un cop superada la crisi inicial, la víctima necessita algú que l'acompanyi en la reconstrucció del dia a dia."</i> Les tres professionals coincideixen en assenyalar el seguiment	Confirma la convergència identificada al TFG (3.5.3): les tres professionals coincideixen a assenyalar el

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				posterior com la fase clau per a la intervenció de l'educador social, per davant de la fase aguda, on predomina el perfil clínic.	seguiment com la fase clau, diferent de la intervenció en crisi (competència del psicòleg clínic) i de l'orientació jurídica (competència de l'advocat). Peces Bernardo (2016) documenta trajectòries similars en educació vial.
	RES 3. Diferències amb altres perfils professionals	Bloc 4 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"A diferència del psicòleg, que se centra més en el processament intern del trauma, l'educador social acompanya la persona en la recuperació de la seva vida quotidiana i en l'accés als recursos. I a diferència de l'advocat, el seu enfocament no és jurídic sinó humà i social."</i>	CGCEES (2007) diferencia clarament l'educador social del psicòleg i del treballador social per la seva mirada pedagògica i comunitària. Martín i Rodríguez (2019) confirmen que la dimensió pedagògica dels processos restauratius és el terreny natural de l'educació social.
		Bloc 4 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"L'advocat gestiona el marc legal i representa interessos. El psicòleg treballa el procés terapèutic interior de la persona. L'educador social fa una cosa diferent: acompanya el procés de</i>	Coincideix amb la distinció del TFG (3.5.2): l'educador social no diagnostica ni

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
				<i>canvi en un context social i relacional. No diagnostica ni representa, acompanya."</i>	representa, acompanya el procés de canvi en context social i relacional. Aquesta complementarietat és la base del treball interdisciplinari recomanat (Departament de Justícia, 2024a).
		Bloc 4 (L. Duro)	Entrevista Laura Duro	<i>"No és el rol clínic del psicòleg, que treballa el processament intern del trauma, sinó el d'acompanyar la persona en la recuperació de la seva vida quotidiana, en la reintegració social i en l'accés als recursos que necessita."</i> Les tres entrevistes diferencien de manera consistent els tres perfils professionals, assenyalant l'educador social com el nexa entre la persona i el seu entorn social, un rol específic que ni el psicòleg ni l'advocat no cobreixen.	Corroborar el rol diferencial de l'educador social identificat al TFG (3.5.2): l'acompanyament en la recuperació de la vida quotidiana i la reintegració social. Gifre et al. (2015) documenten la necessitat d'atenció psicosocial continuada, que va més enllà de la intervenció clínica.
		Bloc 3 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"La professió de base dona un enfocament diferent al procés: un jurista l'estructura d'una manera, un psicòleg d'una altra, un educador social d'una altra. Tots poden aportar, però el tema i el context determinaran quin perfil és més adequat."</i>	Coincideix amb l'Estratègia de justícia restaurativa 2030 de la Generalitat de Catalunya (Departament de

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					Justícia, 2024a), que preveu equips interdisciplinaris per als processos restauratius. El Servei de Justícia Restaurativa oficial ja inclou educadors socials i psicòlegs.
		Bloc 3 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"En el Servei de Justícia Restaurativa oficial del Departament de Justícia, sí que es treballa des d'un equip multidisciplinari en el qual hi ha un educador social i un psicòleg, entre d'altres. Des del Col·legi d'Advocacia, en canvi, s'impulsa un model en el qual hi ha únicament un advocat, i aquí és on nosaltres tenim dubtes."</i>	Confirma la diagnosi del TFG (3.3.3): el model d'ADR-ICAB basat únicament en advocats és qüestionat per les professionals de PAT-APAT, que defensen la necessitat d'un equip multidisciplinari que inclogui l'educador social.
	RES 4. Absència de l'educador social a la literatura i a la	Bloc 3 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"En el pilot no va participar cap educador social, però van ser molt clars en que sí que podria participar, sempre que estigui degudament format."</i> L'absència de l'educador social en el projecte pilot és significativa: no es tracta d'una exclusió per qüestions de capacitat, sinó d'una absència estructural que reflecteix la invisibilitat de la professió en el camp de la justícia restaurativa.	Confirma la llacuna identificada al TFG (3.5.3): l'absència de l'educador social en el pilot d'ADR-ICAB no reflecteix incompatibilitat funcional

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
	pràctica				sinó una absència estructural. La Llei 1/2001 ja el reconeixia entre les cinc professions habilitades per a la mediació a Catalunya.
		Bloc 4 (M.E.Pons)	Entrevista Maria Eugenia Pons	<i>"Primer, formació específica en pràctiques restauratives, que no s'ensenya als graus."</i>	Corroborar la diagnosi del TFG (3.5.3): ni els estudis sobre justícia restaurativa ni els documents sobre atenció a víctimes de sinistres vials fan referència explícita a la figura de l'educador social. L'Estratègia 2030 (Departament de Justícia, 2024a) tampoc no el menciona explícitament.
		Bloc 3 (Y. Domènech)	Entrevista Yolanda Domènech	<i>"Tenim clar que ha d'haver-hi un psicòleg. L'educador social ens sembla fonamental [...] El que no tenim tan clar és si ha d'haver-hi un advocat dins del procés restauratiu en si, perquè el seu rol és més jurídic que d'acompanyament."</i>	Coincideix amb la proposta del TFG (3.5.3): l'educador social és el professional amb les competències adequades per acompanyar el procés, però la seva figura és absent

Categories	Subcategories	Unitats d'anàlisi	Font	Confecció teòrica (Evidències del discurs + interpretacions subjectives)	Relació amb el marc teòric
					de la literatura i de la pràctica. PAT-APAT & Universitat Ramon Llull (2023) no fan cap menció explícita a la professió.
		Bloc 3 (Notes ADR-ICAB)	Notes ADR-ICAB	<i>"Els educadors socials tenen una llarga tradició en mediació (eren una de les cinc professions reconegudes en la primera llei de mediació)."</i>	Confirma la trajectòria històrica de l'educació social en mediació: la Llei 1/2001 va reconèixer l'educació social entre les cinc professions habilitades per exercir la mediació a Catalunya, tradició que justifica ampliar el seu rol als processos restauratius en sinistres vials.

ANNEX 7. Certificat Eines i Recursos per realitzar el teu TFG en Educació

 CERTIFICAT_ASSOLIMENT_CURS.pdf

ANNEX 8. Taula 7. Pla de treball

Activitat	Nov.	Des.	Gen.	Feb.	Mar.	Abr.	Mai.
Desenvolupament del problema i justificació	X	X					
Construcció dels objectius		X	X				
Recerca i revisió documental		X	X	X	X		
Construcció del marc teòric i conceptual			X	X	X	X	
Disseny del marc metodològic				X	X		
Contacte amb entitats i negociació d'accés			X	X			
Elaboració dels instruments				X	X		
Treball de camp			X		X	X	X
Anàlisi de les dades						X	X
Redacció de resultats i conclusions							X
Revisió i tancament del treball							X

Nota. Elaboració pròpia

ANNEX 9. Taula comparativa Justícia Retributiva i Restaurativa

	Justícia Retributiva	Justícia Restaurativa
Concepció del delict	Infracció de la norma jurídica	Trencament del teixit social i de les relacions humanes.
Protagonistes	Estat i acusat	Víctima, ofensor i comunitat
Objectiu	Imposar un càstig proporcional	Reparar el dany i restaurar relacions
Paper de la víctima	Secundari, testimoni passiu	Central, part activa del procés
Paper de l'ofensor	Passiu, sotmès al sistema	Actiu, responsabilització voluntària
Relació entre parts	Adversarial	Dialogant
Tipus de reparació	Simbòlica i formal	Material, emocional i simbòlica

Nota. Elaboració pròpia a partir de Carnevali Rodríguez (2022), Domingo de la Fuente (2022) i Suárez Suárez (2017).

